

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.   Andra Kammaren.   N:o 10.

Tisdagen den 25 februari.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 i denna månad.

§ 2.

Efter föredragning, hvar för sig, af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner till Riksdagen:

angående upplåtelse till tomt för skolhus af ett område å Tierps södra häradsallmänning i Upsala län;

angående försäljning af förra komministersbostället i Åls församling af Kopparbergs län;

angående aflösen af ett årligt lönebidrag till musikläraren vid allmänna läroverket i Linköping; och

angående pension å allmänna indragningsstaten åt läroverksadjunkten B. F. J. Åboms enka och barn,

beslöt kammaren öfverlemna samtliga dessa kongl. propositioner till behandling af statsutskottet.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtande n:o 7 a.

§ 4.

Justerades två protokollsutdrag.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

Riksdagens år 1895 församlade revisorers berättelse om den af dem verkställda granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1894;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

bankoutskottets memorial:

n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning;

n:o 3, angående personlig löneförhöjning åt förvaltaren vid Tumba bruk J. T. Fiebelkorn; och

n:o 4, angående afskrifning af osäkra fordringar vid åtskilliga afdelningskontor af riksbanken; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändring i 20 § jagtstadgan.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,40 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 26 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 19 innevarande februari förda protokoll.

§ 2.

Hänvisades till statsutskottet Riksdagens år 1895 församlade revisorers berättelse om den af dem verkställda granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1894.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1;

bankoutskottets memorial n:is 2, 3 och 4; samt
Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1.

§ 4.

Till kammarens afgörande förelåg till en början bevillningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckta motioner om nedsättning af stämpelafgiften för spelkort.

Punkten 1.

I förevarande ämne hade inom Andra Kammaren väckts två särskilda motioner, deri föreslagits:

i den ena, n:o 74, af herr *J. Johansson* från Stockholm, att ifrågasvara afgift, som för närvarande utgjorde 1 krona 50 öre för hvarje kortlek, måtte nedsättas till 50 öre för hvarje kortlek; och

i den andra, n:o 103, af herr friherre *W. von Schwerin*, att samma afgift måtte sättas till enahanda belopp som den danska eller något liknande.

Under förevarande punkt hemställde nu utskottet, att stämpelafgiften å spelkort måtte nedsättas till 50 öre för hvarje lek.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Persson i Tällberg: Herr grefve och talman, mina herrar! Det kan väl synas hopplöst att uppträda i denna fråga och söka framställa något förslag till ändring af bevillningsutskottets hemställan, då utskottet varit enigt i att tillstyrka bifall till de väckta motionerna. Men jag kan det oaktadt icke underlåta att säga några ord i frågan, äfven om jag skulle riskera att blifva "en ropandes röst i öknen". Det synes mig nemligen vara ganska betänkligt, om svenska Riksdagen skall nödgas böja sig för samvetslösa smugglare och sådana personer, som icke draga i betänkande att spela med ostämplade spelkort, samt sålunda för dessa och enskilda personers vinningslystnads skull tvingas att vidtaga en ändring i ett så nyligen fattadt beslut. Motionärerna framhålla, att de veta, på ett ungefär, huru många kortlekar, som förbrukas årligen; att de äfven veta, att det finnes ganska många, som vid kortspel begagna dessa ostämplade kortlekar; samt att de veta vidare, att kortspel i vårt land öfvas lika mycket nu som före den förhöjda stämpelafgiftens tillkomst. Men om detta är sant, om man verkligen har reda på både att spelkort insmugglas i så stor skala, som här tyckes vara fallet, och att det också spelas med dessa ostämplade kort — förutsätter detta — enligt mitt förmenande, med nödvändighet, att någon också måste veta, *hvem* det är, som spelar med dessa kort. Jag tror då, att det vore Riksdagen värdigare att söka skärpa straffet för dem, som göra sig skyldiga till dessa öfverträdelser, än att följa motionärerna på den väg, de anvisat. På det sättet skulle man äfven lättare nå det syfte, motionärerna satt såsom sitt önskningsmål, nemligen att göra risken för dessa smugglare större än den vinst, de skörda på sitt smuggeri. Jag håller alltså före, att herrar motio-

*Angående
nedsättning af
stämpel-
afgiften å
spelkort.*

*Angående
nedsättning af
stämpel-
afgiften å
spelkort.
(Forts.)*

närer, som haft ögonen på detta onda, gjort klokare, om de, i stället för att framkomma med yrkanden på nedsättning af kortstämpelafgiften, framställt ett förslag i den riktningen att söka skärpa straffet för öfverträdelse härutinnan.

Jag skall därför, herr talman, taga mig den friheten att yrka afslag å såväl de framställda motionerna som det föreliggande utskotts-
betänkandet.

Herr Petersson i Runtorp: Det kan väl icke gerna förnekas, att motionärernas yrkande är berättigadt, och enligt min mening har utskottet vid motionernas behandling lämpligt förfarit. Jag kan icke förstå, hvarför — utan ringaste gagn — staten skall förlora en del af sin inkomst å kortstämplingen. Har Riksdagen en gång gjort sig skyldig till ett missgrepp, tycker jag, att det ej alls är förnärmande att erkänna det. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad; och efter det herr talmannen framställt propositioner å hvardera af de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 2.

Bifölls jemväl.

§ 5.

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.*

Härefter företogs till behandling bevillningsutskottets betänkande n:o 3, i anledning af väckta motioner om ändring af § 22 i kongl. förordningen den 24 maj 1895 angående villkoren för försäljning af bränvin m. m.

§ 22 i förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin m. m. är af följande lydelse:

1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

för Stockholms stad:

åtta tiondedelar tillfalla staden, så vida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag; i annat fall erhåller staden sju tiondedelar; återstoden insättes i statskontoret;

för annan stad, som ej deltagar i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*
sju tiondedelar tillfalla staden;

en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
två tiondedelar insätts i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

sex tiondedelar tillfalla staden;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insätts i statskontoret;

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

för stad, som deltager i landsting:

a) *då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:*

fem tiondedelar tillfalla staden;
två tiondedelar tillfalla länets landsting;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
två tiondedelar insätts i statskontoret;

b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*

fyra tiondedelar tillfalla staden;
två tiondedelar tillfalla länets landsting;
en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
tre tiondedelar insätts i statskontoret;

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

sju tiondedelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;

två tiondedelar till länets landsting;
en tiondedel till länets hushållningssällskap.

I *köping*, der jemlikt § 11 mom. 2 minuthandeln med och utskänkning af bränvin blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsafgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämde för stad, i hvilken bränvinshandeln är åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående moment omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insätts i vederbörande landskontor. De andelar åter, som ingå till statskontoret, skola genom dettas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden efter folkmängden, med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltager i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära hvartdera en fjerdedel samt landsbygdskommunerna hälften. Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

3. Rörande användningen af de medel, som genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der chefen för finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.

I dessa bestämmelser hade ändring yrkats i tre särskilda inom Andra Kammaren afgifna motioner nemligen:

i motionen n:o 48 af herr *G. Odqvist*, som yrkat:

“att Riksdagen behagade besluta, att bränvinsförsäljningsmedlen må hädanefter ingå till staten, samt derifrån, sedan 15 procent afsatts till statsverkets behof, 17 procent afsatts till landstingen, 5 procent till de städer, som ej deltaga i landsting och 13 procent till hushållningssällskapen, skulle återstoden fördelas på *alla* städer och kommuner; allt efter folkmängden“;

i motionen n:o 51, af herr *J. Anderson* i Tenhult, som föreslagit:

“att Riksdagen för sin del måtte besluta, att ofvan intagna § 22 erhåller följande förändrade lydelse:

§ 22.

1. De afgifter, som enligt denna förordning — — fördelas.

För Stockholms stad:

50 procent tillfalla staden, såvida bränvinshandeln är öfverläten åt bolag; i annat fall erhåller staden 40 procent; återstoden insättes i statskontoret;

För annan stad, som ej deltagar i landsting:

a) då bränvinshandeln i staden är öfverläten åt bolag:
50 procent tillfalla staden;
10 procent tillfalla länets hushållningssällskap;
40 procent insätts i statskontoret;

b) då bränvinshandeln i staden ej är öfverläten åt bolag:
40 procent tillfalla staden;
10 procent tillfalla länets hushållningssällskap;
50 procent insätts i statskontoret;

För stad, som deltagar i landsting:

a) då bränvinshandeln i staden är öfverläten åt bolag:
40 procent tillfalla staden;
20 procent tillfalla länets landsting;
10 procent tillfalla länets hushållningssällskap;
30 procent insätts i statskontoret;

- b) då bränvinshandeln i staden ej är öfverläten åt bolag:
 30 procent tillfalla staden;
 20 procent tillfalla länets landsting;
 10 procent tillfalla länets hushållningssällskap;
 40 procent insättas i statskontoret;

*Angående
 fördelningen
 af bränvins-
 försäljnings-
 medlen.
 (Forts.)*

För landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar den-
 samma med:

- 40 procent till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;
 20 procent till länets landsting;
 10 procent till länets hushållningssällskap;
 30 procent ingå till statskontoret.

I köping, der jemlikt § 11 mom. 2 — — öfverläten.

2. De andelar af i näst föregående moment omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insättas i vederbörande landskontor. Af de andelar åter, som ingå till statskontoret, skall genom dettas försorg så stort belopp, som svarar mot 20 procent af afgifterna uti samtliga städer, köpingar och landsbygdskommuner, fördelas på samtliga landstingsområden efter folkmängden, med iakttagande af att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltagar i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillfaller hvarje landstingsområde, ega landstinget och vederbörande hushållningssällskap att uppbära hvartera en fjerdedel samt landsbygdskommunerna hälften.

Fördelningen mellan dessa senare sker likaledes efter folkmängden.

3. Rörande användningen — — — — afgifvas“;

och slutligen i motionen n:o 163, deri af herr *G. Jansson* i Krakerud samt 48 andra af kammarens ledamöter föreslagits: att ifrågasvarande paragraf måtte i nedan angifna delar erhålla följande förändrade lydelse:

“1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättighet till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt 18 § skall afstå, skola från och med år 1897 med en tiondedel årligen indragas till statsverket att för dess behof användas, och skall beloppet för hvarje år ökas med en tiondedel, tills från och med år 1907 de oafkortadt dit inflyta; återstoden skall under tiden på följande sätt fördelas:

För Stockholms stad:

— — — — —
 — — — — — af vederbörande afgifvas.“

Utskottet hemställde emellertid:

“1:o) att herr Odqvists motion icke må af Riksdagen bifallas;

Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

- 2:o) att herr Andersons motion icke heller må af Riksdagen bifallas; samt
3:o) att herr Janssons m. fl. motion icke heller må af Riksdagen bifallas.“

Häremot hade reservationer anmäls af:
herrar greve *Klingspor* och *Collander*;
herrar *Olsson* i Sörnäs, *Lundström* och *Bruhn*, hvilka föreslagit:
“att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af 22 § i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af brännvin m. m., att större andel af brännvinsförsäljningsmedlen må komma landkommunerna till godo, än för närvarande är förhållandet, och nykterheten om möjligt dermed främjas“;
äfvensom särskildt vid *punkten 3:o* af herr *G. Jansson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den af honom m. fl. väckta motionen.

Efter föredragning till en början af *punkten 1* anförde:

Herr friherre Barnekow: Herr greve och talman! Mine herrar! Jag ber att få hemställa, att diskussionen måste få omfatta alla tre punkterna i betänkandet, men att proposition framställles å hvarje punkt särskildt.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

Herr talmannen lät härefter uppläsa jemväl *punkterna 2 och 3*; och lemnades derefter ordet till

Herr Jansson i Krakerud, som yttrade: Innan jag går att göra något yrkande rörande vår motion, skall jag be att få uttala den åsigten, att den nykterhetsrörelse, som för närvarande pågår inom vårt land, är en utaf de bästa folkrörelser, som vi ha haft inom vår nation. Jag anser därför, att denna rörelse borde högakts af alla, och tror äfven, att i de flesta fall så är förhållandet. Det torde dock vara åtskilliga, för att ej säga många, som känna sig obehagligt berörda af denna nykterhetsrörelse, därför att det finnes åtskilliga öfverdrifter i densamma. Jag vill visst icke förneka, att så är förhållandet, men jag har ej funnit någon agitations- eller folkrörelse, som ej — vare sig den kommit från höger eller venster — gjort sig skyldig till öfverdrifter. Då vi för några dagar sedan inom denna kammare behandlade ett annat brännvinsbetänkande, var det en högt ärad talare på stockholmsbänken, som var välvillig nog att påpeka åtskilliga öfverdrifter i denna nykterhetsrörelse eller i de anspråk, som framkomma från nämnda rörelse. Han gjorde då en jemförelse mellan brännvinet, å ena, samt knifvar och yxor och ångbåtar, å andra sidan, men han glömde att bevisa, att brännvinet är likaså nödvändigt för vår nation och dess sunda utveckling som knifvar, yxor och ångbåtar. Man finner

följaktligen, att äfven han här gjort sig skyldig till det missgreppet att begå en öfverdrift.

Den nämnde ärade representanten sade dessutom några verkliga behjertansvärda ord, som tåla att tänka på. Han yttrade nemligen vid samma tillfälle, att han ansåg, att bränvinsbegäret inom vårt land vore så stort, att man ej med några lagbestämmelser skulle kunna lyckas hämma det, och att han trodde, att, om man också skulle antaga sådana lagbestämmelser, folket i alla fall skulle veta att kringgå dem och ändå skaffa sig rusdrycker. För min del vill jag ej åtaga mig att vederlägga detta påstående. Jag tror ej heller, att det för närvarande skulle vara behöfligt, synnerligast som den motion, som jag haft äran afemna inom Andra Kammaren, icke afser eller ens vidrör nämnda bränvinsbegär. Den motion, som nu är i fråga, angriper ett annat begär, nemligen *penningbegäret*, och följaktligen är begäret efter spritdrycker der ej alls vidrördt. Men då man nu kommer med en motion i denna riktning, så anför bevillningsutskottet såsom invändning mot densamma, hvad som står att läsa på sidan 9 i utskottets betänkande, der det heter bland annat: "Då härtill kommer, att genom försäljningsafgifternas och vinstmedlens indragning till statsverket en för kommunerna högst afsevärd minskning skulle uppstå i de inkomster, de på grund af hittills varande förhållanden kunnat påräkna, finner utskottet sig böra afstyrka all sådan indragning vare sig delvis eller helt och hållet." För att visa halten af denna invändning, tillåter jag mig att gå något tillbaka i tiden.

År 1855 förelåg inom Riksdagen ett förslag att borttaga husbehofsbränningen inom vårt land, och jag är aldeles säker, att det då framkom mycket starkare protester mot detta förslag än som skulle kunna bli förhållandet, om det nu föreliggande, jemförelsevis oskyldiga, förslaget antoges. Men likväl beslöt Riksdagen att borttaga husbehofsbränningen. Detta beslut väckte mycket stor oro inom hela vårt land, och bränvinsbrännarne brydde sig ej om att bryta ut sina bränvinspannor, ty de ansåge, att detta beslut var så orimligt, att Riksdagen snarast möjligt skulle komma att upphäfva detsamma, emedan man höll före, att om detta beslut fortfarande skulle vara lag, blefve hela Sveriges rike ruineradt. Följden blef då den, att länsmännen i orterna fingo resa omkring och försegla dessa bränvinspannor. Men egarne till dessa kunde ändå ej få klart för sig, att det för framtiden skulle bli allvar med detta beslut, hvilket framgår deraf, att de nämnda pannorna ändå fingo sitta kvar i murarne i årtal, ehuru de voro förseglade. Men sent omsider, då man började inse, att det verkligen var allvar med det fattade beslutet, såg man sig ej någon annan råd än att bryta ut de nämnda pannorna. Man skickade dem då till kopparslagaren, som förvandlade dem till mjölkkärl och möjligen till eu eller annan liten kaffepanna. Sedan iurättade man sin hushållning efter de nya förhållandena, och det lyckades rätt bra: man drack ur sina kopparskålar den mjölk, som man själf producerade, samt ur den lilla kaffe-pannan det kaffe, som man kunde skaffa sig. Sedan man fortsatt med det en tid bortåt, var man ej alls besvärad af "kopparslagare", hvilket åter haft till följd, att man nu i rätt många år varit mycket

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

belåten med hvad som skett, och detta ehuru man vid fattande af beslutet ansåg, att detta var föranledt deraf, att några nykterhetsfantaster hade lyckats öfverrumpla Riksdagen.

Ja, vid denna tid rådde det till och med så stor oro inom vissa delar af vårt land, att högtsalig Konung Oscar I fann sig föranlåten att utsända Wieselgren — jag tror det var ner till Småland — för att hålla nykterhetsföredrag för hemmansegarne, tills de kunde förmås att lugna sig. Men sedan detta en gång skett, förblefvo de äfven lugna för framtiden, och nu tror jag, att det ej fins en enda person på vår landsbygd, som skulle önska att få de gamla förhållandena tillbaka.

Ty genom husbehofsbränningens afskaffande har den ekonomiska ställningen i hög grad förbättrats, så att man nu står sig mycket bättre, än man gjorde, då man fick bränna brännvin till husbehof.

Jag har velat påpeka detta för att visa, att den svenska Riksdagen nu har en 40-årig erfarenhet om, att det utan olägenhet gick an att fatta ett så vidtgående beslut som det ofvan nämnda, hvilket ju beröfvade hela hemmansegareklassen i vårt land såväl rätten att bränna brännvin som största delen af inkomsten af denna handtering. Och det synes mig, som om man nu mycket väl skulle kunna, på grund af denna erfarenhet, taga ännu ett steg till och fatta ett beslut i den rigtning, som motionärerna föreslagit, till följd hvaraf för framtiden *penningintresset* icke skulle kunna komma att spela någon roll i fråga om inrättandet af krogar, utan *brännvinsbegäret* bli den regulator, efter hvilken våra stads- och landtkommuner komme att inrätta sin krogrörelse.

Och följden häraf skulle enligt mitt förmenande blifva den, att krogarne skulle komma att till stor del inskränkas.

Jag skall sålunda, med anledning af hvad jag nu haft äran anföra, be att få yrka bifall till den motion, jag i ämnet afgifvit.

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Vidare anförde:

Herr friherre *Barnekow*: Den nu föreliggande frågan är ingalunda främmande för Riksdagen; den har förut åtskilliga gånger varit föremål för Riksdagens behandling. Det har dervid ofta uttalats den åsigt, att dessa brännvinsförsäljningsmedel, och jag skulle äfven vilja säga en del andra medel, såsom tolagsmedlen, egentligen borde ingå till staten. Hvarför, frågar man, böra de det? Jo, därför att de utgöra ett slags indirekt beskattning, och i allmänhet ega kommunerna icke att begagna sig af det indirekta beskattningssättet, utan endast af det direkta. Men på grund af särskilda omständigheter har staten afstått *denna* indirekta beskattning till förmån för kommunerna, och derigenom har uppstått den frågan, huruvida icke staten äfven bör tillse, att denna skatt blir någorlunda jemnt fördelad mellan landets olika kommuner.

Sedan jag nämnt detta, vill jag nu öfvergå till skärskådande af

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

den frågan, huru det skulle verka i finansiellt hänseende för de kommuner, som nu få del i brännvinsförsäljningsmedlen, om dessa medel indroges till staten. Att förbesvarande af denna fråga ingå i alla detaljer, det skulle vara omöjligt, och jag måste därför hålla mig till några få. Jag har härvid särskildt fäst mig vid Stockholms kommun, och jag vill nu relatera, huru det förhåller sig med den. Jag skall då se till, hur det förhåller sig med kommunalskatterna i Stockholm och jämföra dem med kommunalskatterna på landet. Då man talar om kommunalskatterna på landet, afses dermed vanligen utgifterna för fattigvård, folkskola och till kyrkliga ändamål. Hvad nu Stockholms stad beträffar, finner man, att Stockholms stad har så stor andel i brännvinsförsäljningsmedlen, att alla utgifterna för fattigvården derigenom betäckas. Ser jag nu vidare till, huru det förhåller sig med utgifterna för folkskolor och till kyrkliga ändamål och då fäster mig endast vid en församling, t. ex. Ulrika Eleonora församling, som är den högst beskattade i Stockholm, finner jag, att den betalar till folkskolor och kyrkliga ändamål 1 krona 99 öre per bevillningskrona och 5 kronor 99 öre per bevillningskrona till *alla* kommunala utgifter. Denna församling betalar sålunda endast 1 krona 99 öre till hvad jag här ofvan kallat kommunala skatterna. Nå väl, de öfriga 4 kronorna, hvad åtgå de till? Jo, först till sundhetsvård. Ja, med den saken hafva vi på landet ej särdeles beqvämt. Vi hafva i allmänhet icke läkare nära till hands, utan om vi äro sjuka, få vi hjälpa oss sjelfva eller skicka bud långt bort efter en läkare. I detta fall har Stockholms kommun alltså en stor förmån framför landsbygden. Derjemte har Stockholm statsläroverk alldeles inpå sig. Jag får deremot betala flera tusen kronor om året för att få mina barn undervisade vid ett läroverk. Flyttade jag deremot till Stockholm, hade jag sålunda en stor vinst på att betala dessa 4 kronor per bevillningskrona. Vidare användas dessa 4 kronor per bevillningskrona till polis, gator, torg, vattenledning och gasbelysning. Huru förhåller det sig med dessa saker på landet? Hvad tro herrarne vi skulle få betala på landet, om vi ville hafva våra gårdar upplysta med gas och vattenledning inledd till dem? Nej, sådana saker förekomma icke på landet, och om någon vill hafva vattenledning, får han sjelf bekosta den. Jag har sjelf kostat på 2,000 kronor för inledning af en sådan. Nå, huru är det ställt med polisen på landet? Jo, vi hafva en fjerdingman, som vi aflöna, och denne se vi knappast oftare till, än när han kommer med restlängderna. För öfrigt få vi uppehålla ordningen sjelfva. Jag känner till en egendom, belägen strax utanför en stad nära min hemort, hvilken egendom ganska mycket besväras af det slags personer, som kallas lösdrivvare eller luffare. Kommer en sådan person in här i Stockholm, ropar man endast på polisen, och så är man af med honom. På landsbygden hafva vi mycket besvär med detta slags folk; vi få både hysa och töda dem, och frågar man hvad de äro för ena, får man ofta veta, att de äro från städerna, ja, till och med att en och annan är stockholmare, som förirrat sig ut på landet.

Vidare användas ifrågavarande skattemedel till räntor på kommu-

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.*
(Forts.)

nalskulden. Hvert man skall hänföra denna utgift, det beror på hvad de upplånade medlen användts till.

Man har sålunda nu i Stockholm alla nyssnämnda agrementer, derfor att man betalar i skatt 4 kronor per bevillningskrona, och jag skulle kunna uppräknå ändå flera förmåner, som denna kommuns invånare åtnjuta. Så t. ex. en sak, som är hänförlig till sjunde hufvudtiteln, nemligen postförhållandena. Här i Stockholm klagar man öfver att man icke får posten 4 à 5 gånger äfven på sön- och helgdagar. Posten kringbäres här af brefbärare, som gå 5 à 6 trappor upp och lägga brevet i lådan på min dörr; men så beqvämt har man det icke på landet. Vi måste sjelfva hålla oss med ett postbud, och för att man icke skall stjåla vår post, få vi hålla oss med låsta väskor samt betala särskildt arfvode för väskornas expediering. På detta sätt kostar oss ett bref på landet 3 à 4 gånger så mycket som i staden.

Stockholms stads befolkning betalar sålunda 2 kronor per bevillningskrona för hvad jag egentligen kallar kommunalskatt, och den öfriga skatten är att anse såsom en afgift för de många bekvämligheter och förmåner, som äro förenade med vistandet i en stor stad. Ser man nu efter, huru det förhåller sig på landsbygden med afseende å beskattningen, finner man, att i 1,970 kommuner utgör kommunalskatten för inkomst mellan 2 kronor och 10 kronor per bevillningskrona; inom 81 landtkommuner utgör skatten 10 kronor och derutöfver per bevillningskrona och i endast 136 landtkommuner betalas mindre än 2 kronor på bevillningskronan. Beträffande städerna finnes det visserligen en stad, nemligen Vadstena — och denna stad beklagar jag högeligen — der man får betala 10 kronor 88 öre per bevillningskrona. Men det finnes också landtkommuner, der skatten utgår med 12 gånger bevillningen. Jag skulle nu gerna vilja göra en jämförelse äfven med skatten på den i mantal satta jorden, men detta vågar jag knappast, emedan mina vänner här till höger om mig då naturligtvis skulle säga: Ni kan icke göra en sådan jämförelse, emedan jordbruket icke skattar för inkomst af rörelse. Jag vill dock i det afseendet vända mig till landtmännen här i kammaren med den förfrågan, om vi på senare tider verkligen haft någon afsevärd inkomst af jordbruket, så att, om vi skolat skatta för inkomst deraf, staten hade vunnit något derpå. Jag vill nu icke tala om taxeringsvärdet i allmänhet, utan jag vill såsom exempel tala om, huru det förhåller sig med en gård, som jag särskildt känner till. Denna gård är taxeringsvärderad till 310,000 kronor, och om jag medräknar inventarierna, uppgår gårdens värde till 350,000 kronor. Denna gård betalar i kommunalskatt, efter fyrk, 830 kronor 54 öre, till presterskapets aflöning 352 kronor 92 öre, i vägskatt 165 kronor 85 öre, till landstinget 54 kronor 95 öre eller tillsammans 1,403 kronor 59 öre, och, märk väl, detta är skatter, som icke äro beroende på inkomst, utan utgå, äfven om jag icke har ett enda öres inkomst af egendomen. Derjemte har egendomen att utgöra vägunderhåll in natura. Om nu egaren säljer egendomen och flyttar till Ulrika Eleonora församling i Stockholm, får han för inkomst af nyssnämnda kapital, 350,000 kronor, betala kommunalskatt med endast 840 kronor och kommer då tillika i åtnjutande

af alla de agrementer, som jag ny ssuppräknat. Men härtill kommer, att jordbrukaren äfven får betala skatt på sina skulder. Går man till statistiken, finner man, att det svenska jordbruket har skulder uppgående till ungefär hälften af dess taxeringsvärde. Om jag nu tillämpar detta på den gård, hvarom jag nyss talade, så skulle för densamma, ehuru taxeringsvärderad till 350,000 kronor, strängt taget endast betalts skatt för 175,000 kronor, om skulder alltså frånräknas. Följaktligen får jag för 175,000 kronors kapital der nere på landet betala i kommunalskatt 1,408 kronor 59 öre, men jag skulle inom Ulrika Eleonora församling få betala endast 420 kronor per år. Nu är det måhända icke skäl i att allt för mycket fästa sig just vid dessa siffror, ty taxeringen är mycket olika i olika landsdelar, men så, som jag nu angifvit, förhåller det sig emellertid med den af mig nämnda egendomen.

Angående fördelningen af bränvinsförsäljningsmedlen.
(Forts.)

Inom Kopparbergs län finnes en kommun, der man i kommunalskatt får erlægga 41 gånger bevillningen. Jag kan icke förstå annat, än att orsaken härtill är, att skogen der icke är upptaxerad till sitt fulla värde. Men det finnes andra kommuner, der man får betala 15, 20, ja 30 gånger bevillningen.

Jag vill nu icke vara med om en så våldsam åtgärd som att på en gång beröfva städerna all andel i bränvinsförsäljningsmedlen, ehuru väl det på Stockholms stad endast inverkade med något öfver 1 kronas förhöjning på hvarje bevillningskrona, och derigenom blefve Stockholms kommun naturligtvis icke ruinerad, men bränvinsmedlens indragande till staten skulle gifvetvis vålla staden en minskning i inkomster.

Jag vill nu öfvergå till en granskning af de väckta motionerna, och jag vill då först instämma med utskottet deri, att det nu icke torde vara lämpligt att bifalla någondera af dem. Motionärerna föreslå antingen en annan delning af bränvinsförsäljningsmedlen än nu eller ock deras indragning till statsverket. Hvad då först beträffar förslaget om en annan delning af dessa medel, synes det mig icke vara mycket skäl att bråka derom, ty om medlen icke kunna, såsom jag helst såge, indragas till staten, kunde man gerna bibehålla den nuvarande delningen och sedan så småningom taga af städerna $\frac{1}{10}$ af denna inkomst då och då. Derigenom komme man ifrån det obehag, som denna fråga ständigt medför. Men vill man verkligen besluta sig för att indraga dessa medel till statsverket, anser jag det nödigt, att regeringen först tager frågan om hand. Det måste nemligen ses efter, huru denna indragning skulle verka på städernas finanser, och vi böra därför icke på rak arm besluta denna indragning.

Vid detta betänkande finnes nu fogad en reservation, afgifven af herr S. M. Olsson m. fl. och hvilken går ut på att Riksdagen skulle skrifva till Kongl. Maj:t med anhållan om förslag till sådan ändring af 22 § af bränvinsförsäljningsförordningen, att större andel af försäljningsmedlen må komma landtkommunerna till godo, än för närvarande är förhållandet. — Ja, mine herrar, det kunde jag visserligen vara med om, och det skall jag möjligen också framdeles vara, såvida vi ej kunna få penningarne in till statsverket. Dock är jag ej så angelägen, att dessa bränvinsmedel nu skola komma landtkommunerna

Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

till del i större proportion, emedan kommunalskatten är så olika inom olika kommuner, och det är kanske ej skäl att för mycket intrussera kammaren för dessa medel.

Jag skall nu be att få öfvergå till utskottets utlåtande. Utskottet säger då här, att, om dessa penningar skola indragas till statsverket, beskattningen af bränvin bör uteslutande ega rum genom tillverknings-skatt. En sådan skatt på tillverkningen skulle jag för min del ej hafva någonting emot. Redan för ett tjugotal år sedan var det fråga om, att all bränvinsskatt skulle läggas på tillverkningen; men man kunde då ej komma öfverens om, huru försäljningen skulle ske. Somliga sade då, att, om all skatt lades på tillverkningen, bränvinet skulle fördyras så, att försäljningen måste blifva fri och få ega rum i hvarenda butik. Detta förslag vann dock ej gehör, utan bibehölls sättet att bilda bolag, och, märk väl, mine herrar — jag tror ej, att jag misstager mig härutinnan — det står i författningen, att bolagen skola bildas just därför, att städerna skola vara uppmärksamma och se till, i sedligt och moraliskt hänseende, att bränvinsutskänknigen ej urartar. Märk väl, att det är *derför* bolagen skola finnas. Men om det nu verkligen är så, att man måste göra kommuner och städer medintresserade för att kunna utan olägenhet hafva den här bränvinsförsäljningen, så kan det ju möjligen finnas skäl för att städerna därför också erhålla någon ersättning.

Vidare säger utskottet, att indragningen skulle medföra en afsevärd minskning i städernas inkomster. Ja, det erkänner jag villigt. I synnerhet för de mindre städerna skulle det blifva en mycket stor minskning i inkomst. Hvad åter de stora städerna beträffar, så får jag säga, att gälde det endast dem, skulle jag ej göra mig samvete af att vara med om att draga in bränvinsmedlen, ty de stora städerna kunna mycket väl existera utan dem. För de mindre städerna blir deremot förhållandet ett annat. En stad med några tusen invånare, som håller sig med magistrat och rådstufvurätt, får vidkännas stora kostnader härför, men önskar man en sådan fördel, får man också vara beredd att densamma betala. En verkligt noggrann utredning anser jag därför måste företagas, innan man kan gå in på en indragning till staten af dessa medel.

Utskottet omnämner sedan den nuvarande fördelningen af bränvinsmedlen. Jag skall be att få läsa upp densamma, då det ju kan hända, att någon af herrarne ej har läst den; jag tager endast runda tal. Der meddelas sålunda, att i medeltal för hvart och ett af åren 1889—1894 dessa medel med tillämpning af derom gällande stadganden fördelats så, att deraf tillkommit "landsting 1,200,000 kronor, hushållnings-sällskap 900,000, Stockholms stad 1,200,000, öfriga städer samt köpingar med bolag 2,800,000, landsbygdskommuner 850,000, hvarförutom 65,000 kronor åtgått till ersättning för afträdde rättigheter och provisioner m. m." Derefter fortsätter utskottet: "Det låter sig icke förneka, att den andel af dessa medel, som direkt tillgodokommit landsbygdskommunerna, i jämförelse med stadskommunernas andel är ringa, lika litet som det kan bestridas, att inkomsten af bränvinshandeln i

städerna i väsentlig mån ökats derigenom, att bränvinshandeln på landsbygden allt mer och mer minskats.“

Ja, der erkänner ju utskottet sjelft, att det icke kan nekas, att landtkommunerna få en mycket litet andel af bränvinsmedlen och det kan ej heller förnekas, att, derigenom att nykterhetsrörelsen verkat mycket kraftigare på landet, städerna få sälja mera bränvin.

Så säger utskottet vidare, att hvad landsting och hushållnings-sällskap uppbära, det kommer i alla fall landet till godo. Ja, det erkänner jag, ehuru ej helt och hållet, ty alla städer, som deltaga i landsting, hafva ju äfven fått del af dessa medel.

Sedan kommer uti utskottets betänkande något mycket besynnerligt, som jag vore tacksam för att få förklaradt af någon af utskottets ledamöter. Det heter nemligen: “att de företag, hvartill städerna använda dem tillfallande bränvinsförsäljningsmedel, i icke ringa mån komma äfven landsbygden till godo.“ Men hvad använda städerna medlen till? För min del har jag antagit, att de användas till fattigvården, men skulle de användas till alla dessa många fördelar och agrementer, som jag nyss talat om, hvad hafva vi då på landet för gagn utaf dessa fördelar? Ja, vi riksdagsmän från landet njuta ju visserligen mycket af dessa stora behag och agrementer; men huru verka de på oss? Jo, på det sättet, att vi, när vi komma hem, tycka, att allting är ganska obehäfvadt och illa arrangeradt. Det verkar sålunda ej till gagn, utan snarare till skada.

Vidare säger utskottet, att “en del af de städerna på detta sätt tillfallande inkomster åtgår till gäldande af omkostnader, som handeln med bränvin medför.“ Jag tror verkligen också, som jag redan påpekade, att städerna möjligen böra hafva någon ersättning för det besvär, som de hafva med denna handel.

Af hvad jag här anført, torde sålunda framgå, att jag helst skulle önska, att dessa medel, om möjligt, indroges till staten, men att jag på samma gång anser, att städerna behöfva någon sorts ersättning i fall försäljningen skall bedrifvas, som nu är fallet, medelst bolag. Jag vill derfor hafva frågan återremitterad till utskottet, och jag skall äfven be att få framställa yrkande härpå i det syfte, att utskottet måtte uppsätta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, deri Riksdagen anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke bränvinsmedlen successivt och under så lång öfvergångstid, regeringen finner lämpligt, må kunna indragas till staten, i sammanhang hvarmed Kongl. Maj:t dock äfven skulle taga i ompröfning, huruvida icke städerna kunde få behålla någon del af dessa bränvinsmedel. Derigenom skulle vi då ändtligen få bort detta gamla trätöfrö, och jag tror äfven, att det skulle verka i nykterhetsvänligt intresse.

Motionärerna hafva för öfrigt glömt, att det finnes hushållnings-sällskap, hvilka, om dessa medel indroges till staten, skulle blifva af med sin enda inkomstkälla. Ja, hvad hushållningssällskapen särskildt beträffar, är ju förhållandet, att de sakna beskattningsrätt, hvarför, om dessa penningar fräntagas dem, hela institutionen upphäfves. Om man icke vill vara med om ett tillintetgörande af hela denna institution, bör man derfor äfven anhålla, att Kongl. Maj:t ville tillse, att

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.*
(Forts.)

sedrmera utaf statens medel årligen tilldelades hushållningssällskapen ungefär lika stort bidrag som den andel af dessa medel, de i närvarande stund åtnjuta. Äfven hvad angår landstingen och de städer, som ej i landsting deltaga, borde de för framtiden tilldelas det belopp, som de nu i detta hänseende få tillgodogöra sig, men att dessa medel till hushållningssällskap och landsting fördelades efter folkmängd.

En skrifvelse i det nu angifna syftet skulle jag alltså vilja hafva fram.

Ännu en sak vill jag emellertid tillägga. Om dessa medel komma att dragas in till staten, så kan det blifva fråga om, hvad de närmast skola användas till. Skulle jag påpeka något dylikt ändamål, hvartill de synas mig böra företrädesvis användas, så skulle jag önska, att de blefve begagnade till någon sorts understöd åt ålderstigna eller åt arbetare, som hafva blifvit skadade i arbetet. I denna rigtning skulle jag önska att medlen blefve använda, ty, mina herrar, dessa medel äro *brännvinsmedel*, som äro tagna af dem, som supat brännvin. Då vi nu veta, att detta eländiga brännvin förderfvar många menniskor till kropp och själ och förstör hela familjers västånd, så anser jag, att de öfverblifna medlen i främsta rummet böra användas just till hjälp åt sådana personer, af hvilka många kanske just genom bränvinet råkat i olycka.

Herr talman! Jag anhåller om återremiss i det syfte, jag nyss framhållit.

Herr Hazén: Som jag väl vet, att bevillningsutskottet vid denna riksdag i nykterhetsfrågor skall hafva större framgång än sjelfva nykterhetssaken, så känner jag mig ej minst deraf uppfordrad att i denna fråga åtminstone få till protokollet yttra några ord, ehuru jag nu i många hänseenden blifvit förekommen af det föregående sakrika anförandet.

Till en början skall jag be att få erinra om den väldiga strid, som utkämpades, och den stora seger, som vans, för några och fyratio år sedan på detta slagfält, nykterhetsfältet. Det gälde då husbehofsbränningens afskaffande. Det är lärorikt att läsa protokollen från dessa segerdagar. Å ena sidan stod det fjerde ståndet med ett kompakt, energiskt motstånd, och det anfördes ifrån den sidan just samma skäl, som nu komma från städerna. Man sade, att husbehofsbränningen var ett privilegium, som åtföljde jordbruket, så att, när man hade fasta på sitt hemman, man äfven hade fasta på privilegiet att bränna brännvin. Äfven hänvisade bönderna till, att denna fråga vore för deras existens af en ofantlig vigt, hvilket den äfven utan gensägelse, sedd på afstånd, kunde tyckas vara.

Men det var då de tre andra stånden, som förde folkbildningens talan, och obevekligt ryckte fram. Inga protester hjälpte, slaget vans, och det var landsbygden, hvilken gjort motstånd, som fick skörda välsignelse af reformen. Och landsbygden knotar ej nu öfver hvad som hände då. Den har blifvit fri och i många landsändar har den blifvit mycket fri, så fri till och med i sin opinion, att man nu begär ännu mera och önskar städerna samma lycka, som man sjelf åtnjuter. Man

har lärt sig uppskatta förmånerna af reformen både i ekonomiskt och i folkbildningshänseende; folkbildningsnivån har lyfts med nykterhetens framsteg.

Sedan dess hafva vi sett, huru sprithandteringen flyttats från landsbygden till städerna. Den senaste statistiska redogörelsen lemnar det resultatet, att på landsbygden finnas 158 försäljningsställen och i städerna 868, af hvilka 221 i Stockholm.

Nu har jag visst icke några så sangviniska förhoppningar, att jag tror, att man med ens kan, beträffande städerna, slå ett sådant hufvudslag, som man gjorde 1854 i fråga om landsbygden. Jag vet nog, att rusdryckshandteringen har alltför omfattande grenar och djupa rötter; men jag tror, att man nu kunde åtminstone sätta yxan till roten och försöka på någon punkt med allvarliga hugg. Kan man icke få bort allt, så kunde man dock göra betydliga inskränkningar. Eller hvarför skulle det vara så omöjligt att genomföra en nykterhetsreform i våra stadssamhällen? Icke kan det vara så, att spritbegäret der är större än det var bland de breda lagren ute på landsbygden för 40 à 50 år sedan. I städerna hafva vi ju lärdom och bildning, och der finnas många ädla och intellektuella människor, hvilka lefva inom högre bildningsområden, och om dessa ville träda fram och ställa sig i spetsen för en dylik rörelse, så skulle de kunna uträtta mycket godt.

Jag tror, att det största hindret för en nykterhetsreform i städerna är denna frågas *finansiella* sida, och detta framskymtar äfven upphörligt i utskottets utlåtande. Man vill icke tala om det direkt; men när man kommer dit ändå, så darrar man på rösten. Detta talar för att man är inne på en afväg; men ju längre man vandrar, desto värre blir det. Man besluter den ena utgiften efter den andra, medan man på inkomstsidan beräknar bränvinsförsäljningsmedlen, och så undan för undan. Har man kommit in på en orätt väg, der man i framtiden måste vända, så är det bättre att försöka vända ju förr desto hellre, och jag tror därför, att det vore välbetänkt af Riksdagen att gifva en varningssignal om att man nu borde vända, då man ändå till slut måste göra det.

Då det är fråga om nykterhetsreformer, göras så många invändningar, och bland annat såges till oss nykterister: ni kan hålla eder till sjelfva dryckenskapen och ropa mot den och mot drinkarne, men låten rusdryckerna vara. De äro alltså klenoder, som man icke får röra vid eller förnärma, och detta fingo vi höra här för icke länge sedan framhållas. Ja, vore det så, att spritdryckerna vore *nödvändiga*, kunde detta resonnement i någon mån hålla streck. Nu kan det visserligen finnas människor, som *inbillas sig*, att dessa drycker äro nödvändiga, men i *verkligheten* är det icke så, ty hvad största delen af menskligheten beträffar, så begagnar den icke spritdrycker. För öfrigt fingo vi vid det af mig antydda tillfället också veta, att det fins alkohol i luften och i brödet, och då tycker jag, att det dermed kan vara nog. Med nödvändighet torde man alltså icke behöfva det i vattnet också; ty det är dock en frisk och ädel dryck, som vi hafva i vårt land; och godt vore, om vi finge det så rent som möjligt.

Man har sagt, att vi i nykterhetsstriden icke få röra vid rus-

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

dryckerna eller tränga in på dem genom lagstiftningen, utan blott med öfvertygelsens kraft nitälska mot dryckenskapen eller dessa dryckers missbruk. Men se vi på nykterhetsstridens historia, så befinnes det, att man begagnat båda sätten. 1854 års män kämpade mot dryckenskapen, men äfven mot sjelfva rusdryckerna, och då var det hufvudsakligen mot deras tillverkning. *Nu* hafva vi också att kämpa mot rusdryckerna, men särskildt mot en med dem förbunden annan last, *försäljningslasten*, som nu för tiden framträder i en alldeles förskräcklig grad, ja, i en sådan grad, att man ju börjar anse sig böra ingripa särskildt mot den form, hvori den nu ofta framträder, nemligen varieté-foget; och denna försäljningslast, ehuru förgylld och glänsande, grundar blott ett lysande elände. Men om vi skola strida mot försäljningslasten, så hjälper det icke att blott använda öfvertygelsens väg; ty då med denna last är förbunden vinningslystnaden och det gäller att komma åt denna i menskligheten djupt rotade passion, måste man begagna jemväl politiska magtmedel. Derför kan nykterhetsfrågan lika litet nu som 1854 genomföras blott med den kärlekens verksamhet och öfvertygelsens kraft, som vänder sig till de förfallna och under dryckenskapslasten försvagade, utan nu likasom då, när det gälde att gå emot den s. k. tillverkningslasten, måste denna fråga blifva en politisk fråga. Derför tror jag, att de nu föreliggande motionerna spela en ganska stor rol; ty då icke ens *bevillningsutskottet* vågar tala rent ut, huru skall man då kunna vänta, att *städernas myndigheter* skola våga vara med om ett kraftigt slag mot rusdrycksrörelsen. Om de verkligen så att säga skulle lyfta handen för att slå till, så måste de dock lägga fingrarna emellan.

1854 gick striden uppifrån och nedåt; men nu vill det nästan synas, som om man måste gå nedifrån och uppåt. Vare härmed huru som helst, tror jag, att det är mycket farligt att följa den väg, som de tre reservanterna i sin reservation anvisat, nemligen att göra landskommunerna mera intresserade af denna rusdrycksrörelse. Det vore enligt mitt förmenande att börja binda just den magt i vårt land, som här måste uppträda såsom den räddande Simson. I anledning häraf kan jag naturligtvis icke ur nykterhetens intresse vara med om detta förslag, som skulle vara för oss rent förderligt, ty det skulle binda de händer, som behöfde vara mera fria än de till äfventyrs äro för att göra städerna den tjänst tillbaka, som städerna för något öfver 40 år sedan voro med om att göra oss på landsbygden.

Jag är en af dem som underskrifvit de fyrationios motion och derför kan jag icke på den punkt, hvarpå frågan för närvarande står, annat än fortfarande yrka bifall till densamma på samma gång jag ansluter mig till den reservation, som af herr Jansson i Krakerud blifvit framlagd.

Herr Anderson i Tenhult: Då utskottet afslagit såväl min som två andra motioner i samma rigtning, så ber jag att få säga några ord.

Jag har den uppfattningen, att, så länge städerna få behålla de stora inkomster, som de hafva i och genom brännvinsförsäljningen, deras intressen skola drifva dem att söka få så stor omsättning som möjligt.

Inom landet fins ett mycket stort parti, som med alla till buds stående medel arbetar i nykterhetens intresse. Men samtidigt härmed fins det ett nära hundratal städer, som hafva stora intressen af att göra bränvinsförsäljningen så omfattande som möjligt och som därför göra allt hvad de kunna för att bibehålla krogarne.

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

Utskottet säger på sidan 9, att afgifterna för försäljningen och vinstmedlen böra tillkomma kommunerna såsom ersättning för, bland annat, ökad fattigvård. Ja, detta kan nog hafva sina skäl, men äfven de angränsande landskommunerna få en ökad fattigvård, föranledd af spirituosa-försäljningen i den närbelägna staden. Men hvad få dessa kommuner? Kan det vara rätt att, såsom nu sker, med stora penningbelopp premiera en rörelse, som ökar fattighjonens antal icke endast på den plats, der rörelsen drifves, utan äfven i angränsande trakter.

I den stad, som jag närmast känner till med omkring 20,000 invånare, finnes icke mindre än 13 minuterings- och utskänkningsställen eller sålunda ett sådant ställe för något mera än ett och ett halft tusental invånare. Dessa försäljningsställen äro der, liksom jag tror i andra städer, placerade vid salutorgen och andra allmänna platser, der rörelsen är störst och der de äro mest tillgängliga äfven för landsbygdens invånare, som besöka staden. Huru små städerna än äro, till och med sådana med blott 500 à 600 invånare, alla hafva de spirituosa-försäljning för att få inkomster ej minst från omgifvande trakten till stadskassan. De större samhällen deremot, som icke kallas städer, de kunna reda sig mycket väl äfven utan krogar. Inom mitt kommittentskap hafva vi flera ganska stora samhällen, såsom Forserums och Nässjö stationer och Husqvarna fabriker, det sista med en folkmängd af mer än 2,500 personer, men å dessa ställen finnes icke spirituosa-försäljning.

Utskottet säger på sidan 10, att Riksdagen icke bör våga att i en så viktig fråga besluta på förslag af enskild motionär, som icke kan vara i stånd att mot hvarandra våga de många faktorer, som vid frågans lösning måste tagas i beräkning. Ja, men hvarför har icke utskottet då tillstyrkt en skrivelse till Kongl. Maj:t?

Då utskottet anser det förenadt med så stora svårigheter att komma till rätta med denna fråga, så skall jag, herr talman, för närvarande yrka afslag å utskottets hemställan och instämman med friherre Barnekow i hans yrkande om återremiss.

Herr Odqvist: Herr talman! Kan det sätt, hvarpå bränvins-handeln i allmänhet bedrifves, anses i moraliskt hänseende tillfredsställande? I allmänhet tillgår så, att denna handel upplåtes åt enskilda personer eller bolag, som bedrifva denna rörelse såsom en affär för att kunna lemna större inkomst till den kommun, för hvilken de verka. Om ett annat fördelningssätt blefve i lag stadgad, så tror jag, att detta skulle verka särdeles godt i många afseenden. Det skulle ovilkorligen minska förtärandet af dessa farliga drycker. Hvad vidare beträffar den ekonomiska sidan af saken, så är det ju icke min mening, att alla de afgifter, som inflyta, skola tagas från städerna. Detta kan ju icke vara meningen, då man vet, huru stora utgifter städerna

Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

hafva för sitt rätts- och polisväsen, gaturegleringar m. m. Men jag tror, att af de stora inkomster, som ingå till städerna, en stor del skulle kunna afsättas; och då låge det nära till hands, att landtkommunerna finge en del af dessa. Friherre Barnekow har redan nämnt, i hvilket förhållande de kommunala afgifterna på landet ställa sig till dem i städerna; och erfarenheten visar, att 10 å 15 kronor på bevillningskrona är en vanlig kommunalskatt på landet.

Utskottet säger på sidan 9, att de inkomster, som inflyta af bränvinsmedel, "böra användas för kommunala ändamål såsom en ersättning för kommunernas medverkan vid handelns ordnande". Men af de räkenskaper, som jag sett från kommuner och städer, som hafva bränvinsförsäljning, har jag inhemtat, att de utgifter för handeln, som åtgå till hyror, löner — ja, efter hvad jag funnit, t. o. m. tantième åt föreståndarne — skola först afdragas, innan nettobehållningen fördelas.

Hvad beträffar landstingsmedlen, hvilka friherre Barnekow äfven omnämnde, så tror jag, att deri hafva ju de städer, som deltaga i landsting, sin andel i lika förhållande som landskommunerna.

Hvad slutligen vidkommer utskottets yttrande om behöfligheten af en utredning, så hade jag tänkt mig, att, då utskottet talat om behöfvet af en utredning, någon antydning derom skulle kommit in i utskottets kläm, men detta hafva i stället några reservanter upptagit såsom sin kläm. Då äfven jag anser, att en dylik utredning, som naturligtvis icke kan åstadkommas på enskild motionärs förslag, hellre bör utgå från regeringen, skall jag blott yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Fredholm från Stockholm: Herr talman! Den andre talaren i ordningen lemnade såsom motiv för sin uppfattning, att bränvinsförsäljningsmedlen borde indragas till statsverket, en skildring af de lyckliga finansiella förhållanden, under hvilka Stockholms stads befolkning befunde sig och hvilka lyckliga förhållanden han tillskref den omständigheten, att Stockholms kommun hade andel i bränvinsförsäljningsmedlen. Jag skall icke följa honom i detaljerna af den skildring som han lemnade, ehuru mycket skulle kunna vara att derom säga, utan jag ber endast få nämna, att den kommunalskatt, om hvilken han talade och som han uppgaf till 2 kronor på bevillningskrona, om den hafva vi, som bo i Stockholm, icke någon vetskap. Vi få betala kommunalskatt enligt kongl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm och kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm; och enligt dessa författningar ställer sig kommunalskatten i Stockholm tre gånger högre, än hvad den ärade talaren behagade uppgifva.

För öfrigt skall jag, hvad beträffar samme talares påstående, att Stockholms stad skulle i så ovanligt ringa grad i jemförelse med landsbygden bidra till statens upprätthållande, endast tillåta mig fästa uppmärksamheten derpå, att den bevillning, som utgöres af Stockholms stads 260,000 invånare, uppgår till 1,000,000 kronor, under det att den bevillning, som landets hela, tio gånger så stora, jordbrukande befolkning betalar, uppgår till 1,500,000 kronor.

Samme talare bad vidare att få veta, hvad utskottet menade med "att de företag, hvartill städerna använda dem tillfallande bränvinsförsäljningsmedel, i icke ringa mån komma äfven landsbygden till godo". Han kunde icke förstå hvad dermed menades. Jag vill icke närmare specificera detta, men nog finnas i städerna upprättade åtskilliga undervisnings- och bildningsanstalter, som äro bekostade af stadens medel, och icke förmenas landsbygdens befolkning att begagna sig af och tillgodonjuta dem.

Angående fördelningen af bränvinsförsäljningsmedlen.
(Forts.)

Hvad sjelfva den föreliggande frågan beträffar, skall jag först be att få precisera och klargöra hvad man bör förstå med försäljningsmedel — ett uttryck, som förekommer öfver allt och hvars innebörd icke alla torde rätt fatta. Försäljningsmedlen utgöras dels af den utaf staten ålagda försäljningsafgiften af 15 öre per liter, dels af den på försäljningen uppkommande vinsten. Nu kan väl staten egentligen icke göra anspråk på att med någon slags rätt disponera öfver annat än försäljningsafgiften, den skatt, som staten sjelf ålagt; och öfver den disponerar också staten, såsom den behagar. Men deremot är det ett spörsmål — åtminstone förefaller det mig så — huruvida staten rättvisligen kan förfoga öfver den vinst, som uppstår på bränvinshandeln. I fråga om hvarje slag af annan handel, skulle man derpå svara ett obetingadt nej, men då det gäller bränvin, blir saken icke så klar. Jag skall emellertid tills vidare lemna oafgjordt, huruvida staten kan anses hafva en sådan rätt.

Hvad åter försäljningsafgiften beträffar, så behöfver man ju, om man nödvändigt vill draga in den till statsverket, endast vidtaga den enkla åtgärden att borttaga de 15 örenas försäljningsafgift och öka tillverkningsafgiften från 50 till 65 öre. Då är den saken expedierad; och det sättet medför onekligen åtskilliga fördelar, såsom redan vid 1885 års riksdag ådagalades. Skatten skulle då bli likformigt lagd på varan, hvilket den nu icke är, i ty att det bränvin, som säljes i större partier än 250 liter, icke träffas af försäljningsafgiften. Men att man det oaktadt icke tillgripit denna enkla utväg är beroende derpå, att man velat bereda kommunerna en fördel af försäljningen, derför att kommunerna tagit ordnandet af densamma om hand.

Nu vill den nyssnämnde andre talaren icke erkänna rättmätigheten af att kommunerna hafva någon andel af bränvinsförsäljningsafgiften, *derför* att denna afgift är en indirekt skatt och enligt hans mening borde alla indirekta skatter tillkomma endast staten. Detta är väl dock icke så alldeles säkert. Att kommunerna få tillfälle att jemte de direkta skatterna också uppbära indirekta skatter, förmena många vara en fördel, emedan det beträffande kommunernas beskattning torde gälla alldeles detsamma som om statens, eller att man bör fördela skatten på olika skatteobjekt för att få den mera jemnt tryckande.

Huru förhåller det sig nu enligt gällande lagstiftning med denna försäljningsafgift och dess fördelning? Den betingade och influtna försäljningsafgiften uppgår ej till mera än omkring 2,800,000. Denna betingade och influtna afgift är dock icke den, som rättvisligen bör utgå på det försålda bränvinet utan mindre emedan, såsom herrarna

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.*
(Forts.)

väl veta, brännvinsförsäljningsrättigheterna blifva bortauktionerade. Beräknar man den försäljningsafgift, som på den försålda qvantiteten rättvisligen borde inflyta, så skulle den uppgå till omkring 4,000,000 kronor eller hälften af hvad som nu ingår till staten i form af brännvinsförsäljningsmedel; och om man får antaga, att stadskommunerna efter folkmängden böra blifva delaktiga i denna brännvinsförsäljningsafgift i lika grad som landsbygdens kommuner, så skulle af dessa 4 millioner icke komma landsbygden till godo mera än 3,200,000 kronor. Nu har landsbygden faktiskt af brännvinsförsäljningsmedlen ungefär 3,350,000. Det visar sig således, att, såsom det redan nu är ordnad med försäljningsmedlens fördelning, rikets olika kommuner kommit i åtnjutande af försäljningsafgiften i en vederbörlig proportion.

Hvad motionärerna eftersträfvat resulterar sålunda i att ytterligare beröfva städerna någon del af deras vinstmedel. Jag vill icke bestrida, att det möjligen kan finnas något fog i att taga ytterligare någon del af städernas vinst för städernas rättighet att få försälja brännvin eftersom handeln med brännvin är så godt som monopoliserad. Men att man från städerna skulle taga vinsten hel och hällen, det synes mig allt annat än rättvist då man så nyligen som förra riksdagen stadgade, att i städer, der brännvinshandeln är öfverlemnad åt bolag, dessa icke tillåtas att bereda sig någon större vinst på det i affären nedlagda kapitalet än fem procent. När man redan gjort detta, då vill man nu komma och beröfva städerna all den vinst på brännvinshandeln som derutöfver skulle uppstå!

Detta gör man i nykterhetens intresse, säger man! Det är det mest märkvärdiga argument jag någonsin hört. När man fördyrar en vara, hvars värde är 18 öre, först med en tillverkningsafgift af 50 öre och sedan med en försäljningsafgift af 15 öre, gör man detta i nykterhetens intresse för att förminska brännvinsupandet. Således, är man i nykterhetens intresse angelägen om att höja priset på brännvin och så vill man af samma anledning taga vinsten på brännvinshandeln från städerna! Kan man då icke förstå, att vinsten för städerna beror på skilnaden emellan försäljnings- och inköpspriset? Och då är det uppenbart, att det skall ligga i kommunens ekonomiska intresse, att söka göra denna skilnad så stor som möjligt, om den får behålla vinsten nemligen. Det finnes naturligtvis en gräns, utöfver hvilken priset icke kan stegras, ty det finnes ju konkurrens på detta område som på andra. Men om man tager bort vinsten från städerna, hvad finnes det då för anledning för dem att hålla försäljningspriset högt? Det kan åtminstone icke jag begripa; då de deraf icke erhålla någon ekonomisk fördel. Hvad städerna deremot vid sådant förhållande skulle hafva fördel af, vore naturligtvis att göra omkostnaderna för handeln så stora som möjligt, emedan de dermed skulle kunna bereda sig någon fördel och minska den nettovinst, som skulle tillflyta statsverket.

Det kan ju hända, att de grunder, hvarpå den nuvarande fördelningen af brännvinsförsäljningsmedlen är fotad, skulle kunna tåla vid någon rättelse och någon förbättring. Ingenting är så fullkomligt, att det icke kan blifva vidare förbättradt. Men om i detta fall så skulle förhålla sig, är en rättelse af så grannliga, svår och invecklad natur,

att jag för min del anser, att Riksdagen omöjligt kan lösa denna fråga, utan att den förut fått genomgå en mycket noggrann förberedande undersökning i regeringen.

På grund af hvad jag nu yttrat, skall jag tillåta mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag i alla tre punkterna.

Häruti instämde herrar *Wijkander, Nyström, Wikström, Boëthius, Swanberg och Bruzelius.*

Angående fördelningen af bränvinsförsäljningsmedlen.
(Forts.)

Herr Bruhn: Jemte två ledamöter från denna kammare har jag reserverat mig mot nu föredragna betänkande. Vi anse, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att i en skrifvelse till Kongl. Maj:t begära förslag till ändring af ifrågavarande 22 § i bränvinsförsäljningsförordningen i syfte, som i reservationen är angifvet. Att den nuvarande delningsgrunden för bränvinsförsäljningsmedlen icke är rättvis och billig och på den grund icke heller i längden hållbar, det måste väl en och hvar inse, äfven om det från somliga håll kan kännas påkostande att vilja beröfva städerna fördelar, som de nu åtnjuta, och inkomster, af hvilka de anse sig vara i behof.

Af utskottets betänkande inhemtas, att under femårsperioden 1889—94 af de inflytande bränvinsförsäljningsmedlen 57,7 procent tillfallit städerna, under det att landskommunerna och hushållningssällskapen tillsammans endast bekommit 24,4 procent. De 17,9 procent, som tillfallit landstingen, kunna i lika hög grad anses hafva kommit städerna som landsbygden till godo. Tager man nu i betraktande landsbygdens betydligt större folkmängd samt det förhållandet, att under de senaste åren bränvinshandeln på landsbygden allt mera minskats, hvadan landsortens befolkning i hufvudsaklig del är hänvisad till städerna för att få sitt behof af bränvin tillfredsstäldt, och att denna befolkning således i vida högre grad än förut bidrager till bränvinshandelns ekonomiska resultat, så är det väl helt naturligt, att representanterna från landsbygden anse sig hafva grundade skäl att fordra en mera broderlig fördelning af de inflytande bränvinsförsäljningsmedlen. Det har ofta framhållits, att bränvinsförsäljningsmedlen i första rummet borde användas för att lindra den nöd, det elände, som dryckenskapen i så rikt mått alstrar och derjemte för att lätta kommunernas fattigvårdstunga, hvilken i ganska väsentlig grad betingas just af dryckenskapen. En föregående talare har anfört en del siffror om, huru det ställer sig i afseende på den kommunala beskattningen på landet, jemförd med den i städerna. Äfven jag har gjort upp en liten sifvertabla i detta afseende. Men då så många siffror redan blifvit anförda, skall jag icke trötta kammaren dermed. Jag skall endast tillåta mig påpeka ett förhållande, som i fråga om dessa bränvinsförsäljningsmedels fördelning särskildt för lindrande af fattigvårdstungan, anföres af 1890 års bevillningsutskott. Deraf inbentar man, att, under det den städerna då tillfallande andelen i bränvinsförsäljningsmedlen skulle hafva varit tillräcklig att bestrida städernas samtliga kostnader för fattigvården, uppgående till 55 kronor för hvarje fattighjon, så motsvarar den andel af samma medel, som tillkommit

Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.

(Forts.)

landskommunerna, endast 4 kronor 50 öre för hvarje fattighjon, medan kostnaden för hvarje fattighjon på landet uppgick till 33 kronor. Förhållandena kunna ju sägas i någon mån hafva ändrats, men dock icke i detta afseende i någon betydlig grad. Äfven från denna synpunkt sedt finner man sålunda, att den landsbygden tillfallande andelen i bränvinsförsäljningsmedlen är alltför obetydlig för att den nu gällande grunden för fördelningen icke skulle väcka missnöje, synnerligast som fattigvårdstungan på landet med hvarje år ökas.

Såsom hvarje fråga rörande bränvinsförsäljningen måste äfven denna ses från sedlighetens synpunkt. Motionärerna framhålla särskildt denna sida af saken, dervid påpekande, att en minskning af städernas andelar i bränvinsförsäljningsmedlen skulle hafva det resultat, att försäljningsställena i städerna komme att minskas och att platserna för dessa försäljningsställena valdes med mindre hänsyn till att vara lätt tillgängliga för en för tillfället arbetslös arbetarebefolkning eller för den staden besökande landtbefolkningen. Jag tror, att äfven denna sida af saken är beaktansvärd, äfven om jag för min enskilda del måste tillägga den ekonomiska sidan den hufvudsakliga vigten.

Jag skall tillåta mig att något hänvisa till utskottets betänkande. Utskottet säger på sidan 9 (nära slutet): "Det låter sig icke förneka, att den andel af dessa medel, som direkt tillgodokommit landsbygds-kommunerna, i jemförelse med stadskommunernas andel är ringa, lika litet som det kan bestridas, att inkomsten af bränvinshandeln i städerna i väsentlig mån ökats derigenom, att bränvinshandeln på landsbygden allt mer och mer minskats"; och utskottet fortsätter på sidan 10 längre ned i samma stycke: "Rätta grunden för fördelning af dessa medel emellan städer och landsbygd är emellertid svår att afgöra och lärer, i anseende till den stora stridigheten mellan de olika kommunernas intresse, icke kunna nu bestämmas med utsigt att vinna ett mera allmänt godkännande, och det synes utskottet klart, att Riksdagen icke bör våga att i en så vigtig och grannlaga fråga besluta på förslag af enskild motionär, hvilken icke kan vara i stånd att mot hvarandra våga de många faktorer, som vid frågans lösning måste tagas med i räkningen. Om än röster inom utskottet höjts för att hos regeringen begära ett förslag till annan delningsgrund än den, som nu gäller, så har dock å andra sidan framhållits, att inga omständigheter, såvidt utskottet har sig bekant, genast kräfva en ändring i nu ifrågavarande afseende." Denna motivering, herr talman, synes mig passa fullt ut lika bra för ett skrifvelseförslag, såsom reservanternas föreslagit, som för ett rent afslag enligt utskottets här föreliggande betänkande. Hvad som skulle tala mot en skrifvelse i de af mig upplästa raderna af utskottets betänkande är det, att inga omständigheter, såvidt utskottet har sig bekant, "genast" kräfva en ändring i ifrågavarande förhållande. Mig veterligt leder väl emellertid en skrifvelse från Riksdagen till regeringen gemenligen icke till några resultat *genast*. Resultaten framkomma väl i praktiskt afseende — uti vanliga fall — icke förrän två år efter skrifvelsens aflåtande. Ett år åtgår ju från det Riksdagens skrifvelse aflåtits, till dess Kongl. Maj:t för Riksdagen kan framlägga det begärda förslaget, och om detta förslag vinner

Riksdagens godkännande, åtgår ju i allmänhet cirka ett år, innan lagförslaget i fråga tillämpas, och således torde det i regeln blifva två år från det skrifvelse af Riksdagen beslutits, till dess resultatet af skrifvelsen, om det blir något, kommer att praktiskt tillämpas. För min del kan jag icke finna, att en tidrymd af två år gerna kan betraktas som liktydig med "genast".

Jag skulle kunna instämma i en föregående talares yrkanden om återremiss af frågan. Men då Första Kammaren redan fattat beslut i enlighet med utskottets betänkande och således en återremiss icke skulle tjena till något, och icke heller vid denna riksdag något annat resultat än ett principiellt uttalande från denna kammare kan åstadkommas, skall jag, herr talman, tillåta mig att yrka bifall till min med fleres reservation.

Herr Zotterman: Den förste talaren, som yttrade sig i denna fråga, herr Gustaf Jansson i Krakerud, framhöll, att han för sin del ansåg, att föreliggande fråga vore hufvudsakligen att betrakta som en *ekonomisk* fråga. Och det synes mig, som om hans uppfattning skulle delas af reservanterna. Ty de framhålla som önskemål, att landsbygden skulle komma i större delaktighet af bränvinsförsäljningsmedlen från städerna än hvad nu är fallet. Är nu denna fråga hufvudsakligen en ekonomisk fråga, då blir det att se efter, huruvida de förslag, som här föreligga, i sig innebära en rättvisa mot städerna i förhållande till landsbygden. Det förefaller mig icke så vara. Tvärt om. Här går en riktning genom svenska Riksdagen och särskildt Andra Kammaren, att man skall bevilja den ena befrielsen från skyldigheter efter den andra för landsbygden. Och nu föreslå motionärerna här och vilja, att Riksdagen skall gå i motsatt riktning, när det gäller städerna, samt fråntaga dem de rättigheter de nu hafva. Vid 1892 års urtima riksdag var jag med och bidrog med min röst dertill, att grundskatterna finge afskrifvas för landsbygden. Men jag gjorde icke detta under den förutsättning, att städerna skulle mista sina bränvinsmedel; och jag kunde då icke tro, att mig skulle såsom gengäld för detta tillmötesgående beredas tillfälle att blifva vittne till, att den lilla inkomst, som städerna hafva af bränvinsförsäljningen och enligt lag är dem tilldelad, skulle sättas i fråga att beröfvas dem. Under sådant förhållande kan jag i detta fall icke biträda motionerna.

Vill man åter betrakta denna fråga som en *nykterhetsfråga*, synes mig, att Riksdagen bör gå till väga på ungefär enahanda sätt som städerna sjelfva. Det finnes nemligen i städerna utskänkingsrättigheter grundade på burskap. På det dessa rättigheters innehafvare icke skola få anordna sin utskänkning på det sätt de vilja, lemna städerna, åtminstone den stad jag tillhör, ersättning åt burskapsrättighetsinnehafvarne och taga sjelfva utskänkningsfrågan om hand. Så kunde enligt min tanke Riksdagen också göra. Om Riksdagen vill dela motionärernas åsigt att, så länge rättigheterna till dessa inkomster ligga i städernas händer, det kommer att ligga i städernas intresse att så mycket som möjligt befordra bränvinsförsäljningen, och om Riksdagen vill förekomma ett sådant förhållande, synes det mig, att

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.*
(Forts.)

Riksdagen bör fatta ett beslut, som går ut derpå, att Riksdagen tager denna fråga sjelfständigt i sina händer, men i analogi med hvad städerna sjelfva gjort beträffande burskapets innehafvare, lemnar städerna ersättning för de förluster, som genom sådan åtgärd tillskyndas dem. Något dylikt förslag finnes här icke uttaladt, utan samtliga motioner gå ut på att antingen förminska städernas inkomster af brännvinsförsäljningsmedlen eller ock rent af helt och hållet beröfva dem dessa inkomster. Jag kan icke vara med om sådana förslag. För min del må gerna staten taga hela denna fråga om hand, men under vilkor att den lemnar ersättning för hvad städerna förlora.

Och nu några ord mot herr friherre Barnekow i anledning af hans anförande. Jag vill icke följa honom i hans långa och vidlyftiga redogörelse för och jemförelser mellan förhållandet på landsbygden och förhållandet i städerna. Jag misstänker, att den utflykten, väl i vissa punkter möjligen korrekt, icke i sin helhet är fullt oantastlig. Det är särskildt två punkter jag vill vända mig emot. Den ena är följande. Han sade, att man på landsbygden finge taga emot "luffare", som komme från städerna, och herbergera dem. I detta förhållande skulle i viss mening vara att spåra ett onus, som städerna lade på landsbygden, menade friherren, såvida jag fattade hans mening rätt. Gent häremot hafva städerna att uppvisa ett onus, som kommer från landskommunerna. Och det är något, som är ännu mera betungande, eller att gamla orkeslösa arbetare med stora familjer är efter år flytta från landsorten in i städerna och öka dessas fattigvård. Om man jemför siffran för de städernas fattighjon, som äro födda i städerna, med siffran för de städernas fattighjon, som från landsbygden dit inflyttat, sedan deras kraft blifvit bruten, utfaller denna jemförelse mycket ogynnsamt för städerna gent emot landsbygden. Detta såsom svar på talet om den börda, som i form af luffare skulle tillföras landsbygden från städerna!

Herr friherre Barnekow beklagade vidare Vadstena, som hade en kommunalskatt af 10 kronor 88 öre på bevillningskrona. Denna siffra är riktig, om det gäller förhållandet för några år sedan. Men jag menar, att vi skola taga hänsyn till ställningen, sådan den *nu* är. Och nu är skatten till Vadstena kommun lyckligtvis allenast 7 kronor 50 öre på bevillningskronan. Jag är tacksam för friherre Barnekows välvilja mot specielt Vadstena; men eftersom den anförda siffran visade ett misstag, kan jag inbilla mig, att det finnes flera sådana i den tablå, som herr friherre Barnekow upprullat inför kammaren; och i sådant fall bör kammaren icke fästa större afseende vid densamma, än han förtjenar.

Jag vill icke trötta kammaren med ett längre anförande, allenast det vill jag ytterligare betona, att jag, efter hvad jag nu anført, anser mig icke kunna rösta för någondera af de nu föreliggande motionerna, utan känner mig manad yrka bifall till utskottets hemställan i alla tre punkterna.

Herr Petersson i Runtorp: Då jag icke begagnat mig af de till-

fällen att uttala mig i nykterhetsfrågan, som förut gifvits, vill jag nu göra det för att gifva min åsigt tillkänna, såvidt jag förstår.

Jag sympatiserar med nykterhetsvännerna så till vida, att jag vill vara med om att bekämpa allt missbruk af spirituösa drycker och sålunda söka förekomma den stora skada, som derigenom kan förorsakas. Men jag kan icke vara med om att gå så långt, som de i sina motioner vilja gå i vissa fall, t. ex. när de vilja förbjuda svagdricka. Jag anser icke detta vara så farligt. När arbetande för ett sådant förbud inbegripes i nykterhetssträfvandet, går det så långt, att jag icke kan följa med. Men hvad föreliggande förslag beträffar, tror jag, att på det område, de afse, mycket kan göras för nykterheten. Jag respekterar nykterhetsvännernas sträfvän för nykterhet. Men man bör gå en rätt väg och ej öfverdrifva så mycket. Då tror jag, att man kan vinna mera.

Om vi gå något tillbaka i tiden, se vi, hurusom, då man först kom under fund med att rusdryckerna i hög grad missbrukades och åstadkommo stor skada, man fann på den utvägen att fördyra varan och derigenom söka utestänga den, så att den ej missbrukades så mycket. En tillverkningsavgift pålades, som skulle ingå till statskassan. Staten tog naturligtvis brorslotten. Men det var icke nog dermed. Man ville hafva varan ännu dyrare. Man beslöt att äfven utkräffa försäljningsavgift. Då stadgades emellertid, att denna försäljningsavgift skulle bibehållas för de orter, der rusdryckshandlingen utöfvades. Man kände och erkände, att denna åstadkom så mycket ondt, att man skulle söka på något sätt bereda lindring och bota den skada, som af rusdryckerna orsakats. Derfor ordnade man det så, att kommunerna skulle få behålla försäljningsavgifterna att dermed mildra skadan och bota den. Men huru har det gått? Hafva dessa medel användts på afsedt sätt till skadans botande? Den botas visserligen och måste botas. Men man börjar så sent, att man får taga hand om individer, som äro så förfallna, att de redan ligga fattigvården till last med sina familjer. Jag tror, att något bör göras åt individer, hemfallna under dryckenskapslasten, *innan* de hunnit så långt. Men jag vill fråga: göra kommunerna det i allmänhet? Jag tror det icke. Allra minst söker man i städerna förekomma eländet. Detta, föreställer jag mig, är en ganska vigtig faktor härvidlag. Derfor bör något göras i det hänseende, hvarom här är fråga. Jag tycker verkligen, att det bör ställas så, att fördelningen blifver något annorlunda. Staten må hafva sin andel, men det mesta deraf bör delas ut igen. Jag vill icke vara med om, att försäljningsmedlen skola ingå till statsverket och blifva en tillökning af statsinkomsts vanliga natur i statskassan.

Som jag nämnde, bör den skada, rusdryckerna förorsaka, mildras och botas, men bör detta ske så, att det kommer individerna till godo, innan de blifva så förfallna, som de nu i allmänhet få blifva, innan man tager hand om dem, både i stad och på landsbygden. Nu har man visserligen tillgripit ett annat korrektiv, nemligen böter, för omåttligt bruk af starka drycker. Men dels hafva böterna satts för låga, dels är deras fördelning icke den rätta. Det borde vara så, att ena

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.*
(Forts.)

hälften tillföle angifvaren och den andra hälften åklagaren. Jag tror, att nog missbruk då skulle komma att beifras i flere fall än nu.

Man skulle vinna något afsevärdt, föreställer jag mig, om staten behöfve en del af den afgift, som ingår till statsverket, och därför inrättade en asyl, eller hvad det skulle kallas, så att, när en person gjort sig skyldig till fylleriförseelse flere gånger, 3, 4 eller 5 — hvilken siffra man nu må taga — han skulle kunna sändas till en lämplig anstalt att vistas der någon tid för att förbättras. Jag tror, att detta skulle lända till nykterhetens befrämjande ganska mycket. Det är min åsigt. Och jag tror fullt och fast, att man på den vägen skulle kunna gagna nykterhetssträfvandena mycket mera än man nu gör. Jag har då i min enfald tänkt mig: staten har så stora egendomar, och dessa personer, som berusat sig 4, 5 gånger, äro ej så förfallna, att de ej skulle kunna göra någon nytta der; de skulle kunna få arbeta på statens egendomar en tid bortåt och derigenom förskaffa sig sitt uppehälle; sedan finge de komma i oberoende ställning igen och försöka föra ett bättre lif; — i händelse af behof kunde ju behandlingen upprepas igen. Jag vet ej, hvilka egendomar skulle vara lämpligast. Det finge väl vederbörande eftersinna. Jag tänker mig emellertid, att man skulle kunna uti ifrågavarande afseende betjena sig af bland andra Ottenby, som ju icke tyckes lämpa sig för något annat. I en dylik asyl skulle de kunna få herberge och äfven göra nytta på sitt vis.

Efter dessa korta betraktelser får jag säga, att jag tänkt begära återremiss för att få till stånd en skrivelse till Kongl. Maj:t ungefär i det syfte motionerna afse, men mera detaljerad, så att Kongl. Maj:t visste hvad man ville. Och i motsats till flere föregående talare, synes mig, att fördelningen af bränvinsförsäljningsmedlen nu icke är den lämpligaste. $\frac{1}{10}$ är för stor andel för vare sig stad eller landsbygd. Finge dessa hälften, och den andra hälften ginge till statskassan och staten använde någon del deraf till sådana asylor jag omnämnt samt återstoden utdelades på folkmängden i landet, skulle, efter hvad jag tror, resultatet bäst vinnas. Men då Första Kamraren redan bifallit utskottets förslag, är det ej något bevändt med återremiss. Man finge blott ett utlåtande igen med uppmaning till kammaren att fatta beslut. Vid sådant förhållande har jag ej annat att göra än att yrka bifall till reservationen, som afgifvits af åtskillige utskottsledamöter från denna kammare.

Herr Forsell: Herr talman, miue herrar! I likhet med den förste talaren skall jag gerna erkänna, att knapt något arbete för mensklighetens förbättring under de senare årtiondena varit så välsignelsebringande för vårt land som nykterhetsverksamheten. Och det kan följaktligen icke falla mig såsom sjelf ifrig nykterhetsvän in att i någon mån motarbeta en lagstiftningsåtgärd, som går i rätt rigtning att befrämja nämnda verksamhet. Men jag hyser den öfvertygelsen, att den väg motionärerna delvis slagit in på ej är den rätta.

Det var nu emellertid icke så mycket för att säga detta, som jag begärde ordet, utan mera för att vända mig mot den andre talaren

i ordningen för att hvad han framhållit icke skulle stå alldeles oemot-sagdt. Han upprullade en tafla öfver förhållandena i Stockholm; och jag må säga, att, om man tager hänsyn till alla de agrementer, denna stad lemnar i utbyte för hvad den skattskyldige gifver, priset icke är synnerligen högt. Talaren glömde emellertid helt bort våra små-städer, som icke hafva af talaren uppräknade agrementer, men ändå sucka under en beskattning, som är fullt jemförlig med eller öfver-stiger hufvudstadens.

Han klagade öfver bland annat de lösdrivvare — och jag tror äfven lustvandradeskaror — som från städerna komma ut på lands-bygden och mot hvilka landsbygden icke har något skydd. Men han glömde tala om de fattighjon, som landsbygden skickar in till städerna, under en eller annan förevändning, och hvilka städerna få behålla och försörja under deras återstående lifstid. En af de städer, jag har äran representera, betalar, med en folkmängd af mellan 5,000 å 6,000 personer, omkring 30,000 kronor till fattigvården. Och jag kan försäkra herrarne, att staden icke undgått att få till försörjning mottaga på nyss antydda sätt från landsbygden insmugglade fattighjon.

Äfven framhölls det betryckta jordbruket, och huru jordbruks-fastigheterna äro belastade med inteckningar, och att jordbruket får betala för jorden full bevillning, oaktadt dessa inteckningar. Samma olägenheter — det veta nog herrarne lika väl som jag — vidlåda äfven städernas fastigheter. Men det är i detta hänseende den skilnaden mellan landsbygden och städerna, att landsbygdens jordbruks-fastigheter äro intecknade endast till 40 procent af taxeringsvärdet, då stadsfastigheterna deremot äro intecknade till 55 procent af nämnda värde. Detta, såvidt jag icke minnes orätt, enligt upplysningar lemnade af senaste bevillningskomitén. Och herrarne veta, att i den komitén suttit män, som icke åsidosatt landtbrukets intressen.

Det var en talare på smålandsbänken, som mycket varmt upp-trädde i sjelfva nykterhetsfrågan. Jag får lof att säga, att i mångt och mycket skulle jag vilja följa honom, men jag kan icke följa honom, då han synes vilja komma derhän, att lagstiftningen skall rent af med våldsam hand ingripa för nykterhetsrörelsen, ty jag är öfvertygad, att man aldrig med lagens arm kan betvinga superiet, utan att detta ovilkorligen måste ske på öfvertygelsens väg. Om, för att anställa en jemförelse, vi gå just till det kall, som är den nämnde talarens, så vet han mycket väl, att våldshandlingar på detta område aldrig någon-sin förmått uträtta något, utan hafva de lika oreligiösa åsigternas anhängare, trots det mest upprörande våld, arbetat för den efter deras åsigt rätta tron. Lika litet som man på detta område kunnat komma fram på den antydda våldsamma vägen, lika litet skall man på nykter-hetens område kunna vinna någon afgörande och varaktig seger genom strafflagar. Öfvertygelsens väg är den rätta vägen, men arbetet på denna väg skall understödjas af lagstiftningen. Lagstiftningen skall gå hand i hand med arbetena på öfvertygelsens väg, men på sådant sätt, att den icke stöter den stora allmänheten tillbaka och gör den ovänligt stämd mot nykterhetssträfvandena.

Jag har intet yrkande att göra.

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

Herr Zetterstrand: Hvarje kraf på likställighet eller på reformer i dylik rigtning är ju alltid värdt ett visst afseende. Men det är ju så, att man inom Riksdagen och äfven inom denna kammare hyser sina betänkligheter, då reformkraf framställas. Man fruktar, att man derigenom skall kunna komma att rubba bestående förhållanden, man fruktar, att man skall kunna komma att kränka annans rätt, och man fordrar, att vissa garantier skola vidtagas.

Hvaraf kan det då bero, att i detta speciella fall man äfven från konservativt håll icke drager i betänkande att framkomma med ett dylikt kraf, som syftar till likställighet? Kan det bero på ett ensidigt nykterhetsintresse? Ja, mine herrar, jag är alldeles öfvertygad om, att en del af kammarens ledamöter önska en reform, hufvudsakligen eller till och med uteslutande i nykterhetens intresse, men jag är också öfvertygad om, att flertalet af kammarens ledamöter icke har fullt klart för sig, att en dylik reform verkligen skulle komma att i någon afsevärd mån gagna nykterheten. Sistnämnda uppfattning delar äfven jag, samt tror alltså, att den reform, som åsyftas, hufvudsakligen grundar sig på ekonomiska skäl.

Hvilka äro då dessa skäl?

Är månne förslaget framkomst beroende på något slags illvilja gent emot städerna? Nej, bort det! Jag har icke den ringaste tanke åt det hållet. Jag är öfvertygad om, att inga eller åtminstone högst få af landtmännen hysa en sådan känsla gent emot städerna.

Men hvarpå kan det då bero att förslaget framkommit? Jag tänker mig saken så: ute i landsbygden går man år ut och år in och känner sig sorgsen öfver de ständigt stigande fattigvårdsbördorna, öfver de ständigt växande kommunalutskylderna, öfver kommunernas oförlåtligt ökade skuldsättning och öfver fastigheternas tilltagande beläning. Under allt detta kastar man något afundsamma blickar mot städerna.

Men, mine herrar, är det verkligen så mycket bättre stäldt hos oss i städerna? Jag vill för åstadkommande af belysning i detta afseende nämna några siffror. — En och annan har förut i dag blifvit nämnd. — Understödstagarne på landsbygden utgjorde enligt 1893 års statistik $4\frac{1}{2}$ procent af befolkningen, i städerna uppgingo de till 8,24 procent; kommunalskatten uppgick på landet till 5 kronor 5 öre per individ, i städerna till 15 kronor 68 öre; landskommunernas skulder uppgingo till $21\frac{1}{2}$ million kronor, städernas till 161 millioner, hvarvid emellertid icke får förbises, att vi lyckligtvis både på landet och i städerna hafva öfverskjutande tillgångar, hvilka dock, såsom bestående hufvudsakligen i offentliga byggdader, såsom sjukhus, skolor m. m. dylikt, icke äro röreliserbara; den intecknade gälden i landtfastigheter uppgick till 40 procent, i städerna, icke som nyss nämndes till 55 procent, men till 53 procent af fastigheternas taxeringsvärden.

Efter denna jmförelse skulle det kunna hända, att herrarne finge den uppfattningen, att jag tror, det vi hafva det så dåligt i städerna, och att i hafven det så utmärkt på landet. Visst icke. Jag är den förste att erkänna, att man der ute rundt om i bygderna har att kämpa en hård kamp för tillvaron och får förskaffa sig sitt bröd i sitt anletes svett. Men jag är också öfvertygad om, att vi icke hafva

det stort bättre i städerna. Och om ni landtmän skulle komma att der slå ned edra bopålar, så skulle ni nog snart komma att inse, att det icke der är guld allt som glimmar, att det råder mycken fattigdom i kojorna i städernas utkanter och att äfven i de mera komfortabla husen finnes en mängd familjefäder, som få sträfva och arbeta mycket tråget för att skaffa sig och de sina ett nödtorftigt uppehälle.

Under sådana förhållanden synes billigheten af det förevarande reformförslaget skäligen kunna sättas i fråga; och särskildt synes det mig rent af obilligt, att vilja göra intrång på städernas rättigheter *just nu*, man bör väl taga i betraktande, såsom äfven förut är nämndt, att det nu pågår en grundskatteafskrifning, som, hvad man än tänker om den samma, likväl måste erkännas innebära ett slags present åt de nuvarande innehafvarne af fastigheter på landet.

Man får väl vidare taga hänsyn till, att städerna för närvarande laborera med stora skulder, som de i förlitande på sina nuvarande tillgångar hafva iklädt sig, och som till stor del äro upptagna för kommunikationsändamål, hvilka äro afsedda icke allenast till städernas, utan äfven till landsbygdens fromma.

Vidare måste det väl vid den nuvarande tidpunkten vara olämpligt att till statsverket indraga några dylika afgifter, då statskassan förfogar öfver stora öfverskott, och det plus, som ytterligare på detta vis skulle erhållas, sålunda vore för statskassan af jembörelsevis ringa betydelse, medan det för dem, från hvilka medlen skulle tagas, skulle blifva synnerligen kämbart att gå miste om desamma.

Allt detta gör, att man bör taga frågan noga i öfvervägande, innan man fattar ett beslut, som rubbar det bestående. Härondagen var det en af kammarens mest framstående ledamöter, som framstälde den önskan, att ett godt samförstånd och ett godt samarbete måtte ega rum mellau regeringen och Riksdagen till landets fromma. Jag vill suppleras denna önskan med en annan, nemligen den, att det goda förhållande, som för närvarande är rådande mellan landsbygden och städerna icke måtte utan synnerligen giltiga skäl sättas på spel.

Och jag vill vidare uttala en annan önskan, nemligen att vi icke måtte onödigtvis splittra våra krafter på jembörelsevis obetydliga intressetvister, utan samfäldt med lif och lust deltaga i ett synnerligen behöfligt och för hela riket gagneligt reformarbete.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herrar *Petri* och *Z. Larsson* förklarade sig instämma häruti.

Herr *Collander*: Den ärade talaren på skånebänken yttrade, att han icke förstode en passus i utskottets betänkande, då nemligen der står, "att de företag, hvartill städerna använda dem tillfallande bränvinsförsäljningsmedel i icke ringa mån komma äfven landsbygden till godo".

Detta gjorde, att jag begärde ordet för att lemna en förklaring i det fallet. Det är ju alldeles tydligt, hvad som dermed afses, och den nämnde talaren berörde det äfven sjelf, då han talade om städernas

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försälfnings-
medlen.*
(Forts.)

utgiftsposter och dervid bland annat nämnde räntorna. Räntor och annuiteter å lån spela en högst betydande rol vid städernas utgifter, och detta härleder sig derifrån, att sedan brännvinsmedlen i vidsträcktare mån tillfölla städerna, de kunnat kraftigare bidraga till kommunikationsanstaltarnas förbättring, både hvad jernvägar och hamnanläggningar beträffar, hvilket naturligtvis kommer landsbygden i mycket till godo, då ju dessa anläggningar afse att befrämja afsättningen af dess produkter. Vid dessa räntor och annuiteter äro städerna bundna, det är icke en utgift, som de kunna besluta i år och nästa år indraga, utan de hafva för en lång framtid bundit sig vid dessa utgifter. Detta är ett af skälen, hvarför man icke bör i hast rubba ett dylikt bestående förhållande.

Jag vill endast tillägga några ord med afseende derpå, att jag antecknat mig som reservant mot utskottets förslag. Det var egentligen därför, att jag inom utskottet yrkat, att vi skulle hemställa om en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, men icke i den ensidiga riktning, som några öfriga ledamöter af utskottet förenat sig om att i en reservation tillstyrka, eller endast beträffande fördelningen af medlen, utan jag ville, att frågan skulle betraktas från en vidsträcktare synpunkt. Från stockholmsbänken har redan framhållits, att ett af de af mig förordade önskningsmålen är synnerligen beaktansvärdt, nemligen det att i en enda afgift, tillverkningsafgiften, kunna få sammanförda de afgifter, som det allmänna bör taga för brännvinet.

Jag har intet särskildt yrkande att göra, utan ansluter mig till utskottets hemställan i alla tre punkterna.

Herr Ekenman: Det är ju påtagligt, att den här föreliggande frågan icke allenast är en nykterhetsfråga, utan äfven en fråga af mycket stor ekonomisk betydelse för stadssamhällena.

Jag vet väl, att särskildt för dem, som äro mycket ifriga för nykterhetens ädla sak, det synes vara ett kätterskt tal att orda om ekonomiska intressen jemsides med det stora sedliga intresse, som de förfäkta, och jag kan till en viss grad gifva dem rätt häruti, så till vida nemligen, att om de ekonomiska intressena stå i strid med det sedliga intresset, de förra måste vika. Jag tror emellertid, att sådan strid härvidlag icke eger rum, åtminstone är den konflikt, som kanske någon anser förefinnas mellan dessa intressen, icke olöslig.

Om man betraktar de särskilda motionärernas förslag, så ber jag att få beträffande det förslag, som afser att taga en del af dessa inkomster från städerna och förlägga dem till annat håll, säga det, att detta förslag synes mig vara af den beskaffenhet, att jag har svårt att föreställa mig det som ett förslag i nykterhetens intresse. Ty med det sätt att resonnera, som den ärade motionären och de med honom i denna fråga liktänkande användt, kan man ju näppeligen komma till annan konklusion, än att förslaget borde komma att verka derhän — jag säger icke att det i verkligheten skulle göra det — att vederbörande finge en sporre att söka genom uppdrifvande af konsumtion göra den för sin kommun återstående delen af brännvinsmedlen så mycket mera fruktbarande, sedan de gått miste om en del. Vidare

förefaller det mig underligt, att när man anser det ligga i nykterhetens intresse, att städerna icke skola hafva denna inkomst, man deremot anser det lämpligt, att landsbygden skulle erhålla den.

Jag går deretter vidare till det förslag, som afser, om jag så får säga, en reglering mera i stort, nemligen det förslag, som afser att indraga hela inkomsten till statsverket. Detta förslag innebär ju — skulle man kunna säga — en fullständig systemförändring. Om de nya anordningarne, det nya sättet få vi egentligen icke veta någonting. Men rörande den gamla metoden känna och veta vi, att under densamma, under det system, som utvecklats först och bäst i rikets andra stad och deraf fått sin benämning, nykterhetsarbetet gått framåt med stora steg, och konsumtionen af brännvin minskats.

Är man alldeles viss på att en förändring skulle vara lyckosam, är man alldeles säker på att detta intresse och denna ifver från kommunernas sida att ordna saken på ett lämpligt och tillfredsställande sätt skulle komma att fortfarande finnas, om kommunernas direkta deltagande blefve slopadt? Jag tror att man har rättighet att åtminstone ställa sig tviflande deruti. Men äfven de, som i detta afseende icke hysa något tvifvel, utan äro alldeles vissa derpå, att man genom en sådan förändring skulle få lysande resultat i nykterhetssaken, äfven dessa synes mig böra gå till väga beträffande den ekonomiska sidan af saken med grannliga varsamhet, mer än som här är ifrågasatt. Man får icke glömma, att dessa inkomster tillagts städerna på grund af Riksdagens beslut; man får heller icke glömma, att genom innehafvandet af just dessa inkomster det varit möjligt för städerna att ofta deltaga i stora, allmännyttiga företag, särskildt kommunikationsanstalter, hvilka varit till nytta äfven för landsbygden, som i regel gjort mindre ekonomisk uppoffring för desammas åstadkommande; och man får icke lemna å sido den omständigheten, att detta städernas deltagande i allmänhet varit och är baserat på lån med långa amorteringstider. Om man nu utan vidare och temligen raskt tager bort denna inkomst, så måste effekten bli för dem, att städerna få svårt att fylla bristen, som väl måste betäckas genom ökade skatter. Om man än aldrig så många gånger må säga, att det är Riksdagens grundlagsenliga rätt att så gå till väga som föreslagits, så kommer det dock att kännas som en hårdhet för dem det gäller, hvilka få svårt att inse det rättvisa i en slik åtgärd. Nej, vill man vidtaga en fullständig förändring af systemet, så anser jag för min del, att det bör samtidigt ske en lojal uppgörelse med städerna rörande denna ekonomiska fråga, en sådan uppgörelse, att tillräcklig ersättning lemnas, och lemnas på så lång tid, att icke de ekonomiska förhållandena i städerna blifva på ett kämbart och tryckande sätt rubbade.

Jag har således, som kammaren torde finna, den uppfattning, att det icke skulle vara i nykterhetens intresse att gå till väga på det föreslagna sättet. Man skulle derigenom ofta få höra och förnimma, att man toge och sammanbuode nykterhetssaken med en åtgärd, som för städerna blefve en svår och tryckande plåga. Jag har därför den uppfattningen, att den af motionärerna föreslagna anordningen icke, såsom den nu föreligger, kan tjena nykterhetens sak, men deremot

Angående fördelningen af brännvinsförsäljningsmedlen.
(Forts.)

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

vara skadlig för städernas ekonomiska intressen; och jag får på grund häraf och af hvad utskottet anfört hemställa om bifall till utskottets förslag, men afslag å motionärernas yrkanden.

Herr Palme: Det var icke min mening att begära ordet i denna fråga; men då den ärade representanten för Vestra Göinge domsaga tog sig anledning att rigta några vänskapliga anmärkningar och anfall gent emot Stockholm, så skall jag be att med några siffror få belysa baksidan af den vackra medalj, som han tog sig friheten att till Stockholms ära stämpla. Han har talat om de presenter, som landsbygden fortfarande hade att fordra. Jag skall be att få lemna några siffror rörande de presenter, som vi här i Stockholm få från landsorten, viss om att dessa siffror, som jag hemtat ur senast tillgängliga häftet af Stockholms kommunalberättelse, skola i någon mån modifiera hans omdöme. Af de — enligt hvad statistiken för år 1893 utvisar — för gröfre brott sakfälde i Stockholm voro 284 födda utom Stockholms jurisdiktion, men endast 132 födda inom densamma. Af de för fylleriförseelser sakförde voro endast 1,803 födda i Stockholm, medan icke färre än 6,550 voro födda utom Stockholm. Af de prostituerade voro 96 födda i Stockholm, men 369 i landsorten. Af personer, som åtnjöto fattigunderstöd i Stockholm, voro derstädes födda 6,510, medan åter 7,715 eller inemot 54 procent af hela antalet voro födda utom Stockholm.

Den ärade talaren nämnde vidare, att han ansåg, det brännvinsmedlen i främsta rummet borde användas till fattigvården. Jag vill då anförä, att Stockholms stads behållning på dessa brännvinsmedel föga öfverstiger 1,200,000 kronor. Stadens utgifter för folkskolan var vid samma tid 1,400,000 kronor, till fattigvården gingo 1,400,000 kronor och till sundhetsvården inemot 1,200,000 kronor, alla tre dessa poster uppstigande hvar för sig till ungefär hvad Stockholms stad har i behållning på brännvinsmedlen. Härtill vill jag nämna ännu en annan siffra, nemligen siffran rörande den utgiftspost, hvartill vi här i Stockholm anse inkomsten af brännvinsmedlen böra i främsta rummet användas, eller kostnaden för polisen, hvilken verksamhet ju, att döma af de siffror jag nyss meddelade, till icke ringa del går ut på att taga befattning med just de presenter, som Stockholm får från landsorten. Jag vill då nämna, att dessa våra utgifter till polisen gå till icke mindre än 900,000 kronor.

Den ärade talaren nämnde, att han, eller landtmän i allmänhet, trifdes så godt i Stockholm, att när de kommo igen till sin hemort, så trifdes de icke lika godt der. Detta är lätt afhjelpt på ett sätt, som skall göra den ärade talaren delaktig af alla de härliga förmåner, han så vackert skildrat komma oss stockholmare till del. Jag tror mig kunna på stockholmarnes vägnar säga talaren, att han är synnerligen välkommen, om han vill flytta hit.

Herr Ollas A. Ericsson: Jag hör till dem af kammarens ledamöter, som anse, att, såsom frågan nu föreligger, den icke är någon nykterhetsfråga; fastmera är jag öfvertygad om och har under diskus-

sionen ytterligare stärkts i den åsigt, att den hufvudsakligen är en fråga, som rör sig omkring det rusdryckshandteringens kunskapens träd, om hvilket vi i lördags hörde talas och hvars frukter man nu kappas om att plocka.

Men jag har icke begärt ordet endast för att tillkännagifva detta, utan med anledning af herr Nils Peterssons yttrande och för att han icke skall stå ensam om sin åsigt. Jag tror nemligen, att om man verkligen vill göra en nykterhetsfråga af den föreliggande, så får man lof att kombinera den med en annan fråga, såsom han gjorde, och jag tror att Riksdagen bör tänka på det förslaget, nemligen att anslå vissa procent af den inkomst, hvarom här talas, för att bereda någon sorts hem för drinkare och asylor till deras hjälp. Det är ju alldeles tydligt och klart, att då man har så stora inkomster af en handtering, som åstadkommer så mycket elände i landet, är det icke alls för mycket, om man använder någon del deraf för att lemna hjälp åt fallna stackare.

På samma gång vill jag begagna tillfället och svara en af de talare, som påstodo, att man skickade från landsbygden fattighjon in till städerna. Mot ett sådant yttrande vill jag på det allra lifligaste protestera. Den erfarenhet, jag fått i min hemort, är den, att det i stället är landsbygden, som får taga emot fattighjon från städerna. Folket reser in till städerna — hufvudsakligast Stockholm — uti sin krafts dagar, arbetar och sliter ut sig der, men om någon af en eller annan anledning råkar i olycka, resa de såvidt möjligt tillbaka till landsbygden för att erhålla hjälp. Fattigvården här i Stockholm skötes på ett sådant sätt, att dessa personer från landsbygden, hvilka haft tillfälle göra jembörelser, på intet vilkor vilja, om de kunna komma tillbaka, underkasta sig att tillgodonjuta fattighjelp i städerna. När de så känna på sig, att de i den närmaste framtiden måste anlita en dylik inrättning som fattigvården, taga de därför respass till sin hemort, för att derhemma åtnjuta den fattigvård, som kan komma dem till del. Vi på landsbygden få också — åtminstone i min hemort — kosta på våra fattighjon så mycket, att det öfver hufvud taget går till en 50, 60 kronor för året per fattighjon, och med en uttaxering der-till af omkring 6 gånger bevillningskrona, under det att här i Stockholm dylik kostnad uppgår till jembörelsevis ringa belopp. Detta till svar å talet om städernas stora fattigvårdstunga.

Herr friherre Barnekow: Jag ber om ursäkt för att jag åter begärt ordet, men jag skall endast i korthet besvara några frågor.

Den förste talaren — jag tror det var herr Fredholm — sade, att det kunde uppstå tvifvel om huruvida man har rätt att fordra andel i vinsten på bränvinsförsäljning. Ja, det skulle jag också erkänna, om det icke vore fråga om försäljning af *bränvin*. Men nu är det just fråga derom, och därför är lagstiftningen härom så säregen, att sådant enligt min åsigt kan ifrågasättas.

Vidare sade han, att kommunerna borde få rättighet att upptaga indirekta skatter; ja, det kunna de få; men ännu så länge ha kommunerna icke dylik rättighet, utan den tillkommer endast staten.

*Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.*
(Forts.)

Angående
fördelningen
af bränvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)

Slutligen sade samme ärade talare, att han under frågans behandling i utskottet i viss mån, jag vill icke säga *biträddt* förslaget om skrifvelse, men åtminstone *talat* om behöfligheten af en skrifvelse till Konungen för att få frågan utredd. Detta påminner mig om den mannens goda hjerta, hvilket jag kommit under fund med den tid, då jag satt i bevillningsutskottet. Om det nemligen är något, som han anser vara rätt, så anser han att saken bör utredas fullständigt, antingen han derpå kan vinna något eller ej.

Vidare har en annan talare yttrat något om att jag sagt, det landsbygden skulle skicka så många fattighjon in till städerna. Men det var icke fattighjon, jag talade om — personer, hvilka, såsom han sade, flytta in till städerna, slita ut sig der, bli orkeslösa och falla städernas fattigvård till last — utan det var om tiggare, jag talade, personer, som gingo omkring och tiggde. Dylika personer hafva städerna icke svårt att befria sig från, de kunna skicka polisen på dem; men vi på landsbygden, som icke hafva någon polis, kunna ej anlita denna utväg.

Vidare har en talare — kanske var det samme talare — sagt, att när jag anført, det Vadstena stad hade en kommunalskatt, uppgående till 10 kronor 88 öre per bevillningskrona, under det att, enligt hans uppgift, samma skatt i närvarande stund icke uppginge till mer än 7 kronor, det vore sannolikt, att, när jag misstagit mig i detta afseende, jag äfven gjort det i flera andra. Då vill jag svara, att jag icke haft annat att rätta mig efter än 1893 års uppgifter, och der står uppgifvet det belopp, jag anförde, eller 10 kronor 88 öre. Men har kommunalskatten för Vadstena nu gått ned till 7 kronor, så är det för mig endast så mycket behagligare, ty då blefve det lättare att från Vadstena stad kunna taga dess bränvinsmedel.

Vidare var det någon, som sade, att jag talat om intecknad skuld, som vidlådde jordbruksfastigheterna och äfven fastigheterna i städerna. Men jag vill fästa hans uppmärksamhet på att det icke var fastigheter i städerna, jag talade om, utan jag talade om kapitalister och jordbrukare. Jag jernförde personer, som voro jordbrukare, med inkomsttagare, som voro bosatta i Hedvig Eleonora i Stockholm. Den som är jordbrukare får äfven skatta för skulderna, men inkomsttagaren blott för den inkomst han har.

Vidare var det en talare, som ville fördela skulder och skatter per individ. Men det får man icke, utan man måste göra det efter förmågan att kunna betala dem. Det är ju alldeles tydligt, att, om man fördelar skulder och skatter per individ, städerna äro underlägsna, ty det finnes många flera invånare på landet.

Vidare var det en annan talare, som lemnade mig en förklaring på hvilken fördel landet skulle hafva af städernas bränvinsmedel. Han sade, att saken var den, att städerna offrade så mycket på kommunikationer. Ja det är sant, för min del bor jag nära en stad, som har gjort det. Men den har 8 procent utdelning därför, nemligen utdelning från en jernväg, så att man kan också få ersättning för dessa uppoffringar.

Vidare ber jag att få vända mig mot den ledamot från Stockholm,

som talade om den der presenten, som landtmännen fått. Herr talman, jag är icke färdig med den frågan ännu; men jag skall komma med den, och då skall jag visa herrarna, att denna present, som hettes att landtmännen fingo från urtima Riksdagen, ända tills dato inskränkt sig till en obetydlighet eller nära nog till ingenting. Men det skall jag icke komma med nu, utan väntar jag dermed till en annan gång, liksom med den stora fördelen att få sina bref hemskickade här i Stockholm.

Vidare sade en ärad talare, att städerna också finge presenter af oss landtmän, och räknade upp alla som inflyttade från landet och kommo städerna och deras fattigvård till last. Ja, dessa personer hafva flyttat in, förvillade och förblindade af den glans, som finnes i städerna, och de tillfällne att få arbetsförtjenst, som der finnas, men så, när de icke orka längre, måste ju fattigvården taga hand om dem. Han nämnde också ordet "prostitution".

Ja, mine herrar, flickor från landet komma hit friska och oskyldiga och blifva under sin vistelse här inskrifna som prostituerade kvinnor. När de så här i Stockholm blifvit förderfvade i sedligt och moraliskt hänseende, då skola vi väl icke hafva dem tillbaka till landet, utan då böra de väl stanna kvar här.

Slutligen sade samme ärade talare, att om jag ville flytta till Stockholm, så vore jag hjertligt välkommen. Jag tackar, och detta skulle vara att samla glödande kol på mitt hufvud, om det vore en verklig välkomsthelsing från hjertat. Men möjligen tänker man så: "kanske han har någon förmögenhet, och då få vi ändå mera pengar till Stockholm".

Till sist ber jag att få återtaga mitt yrkande om återremiss. Då frågan fallit i Första Kammaren, tjenar sådan till intet.

Herr von Friesen: Jag begärde ordet, emedan jag tyckte, att en ärad representant från Dalarne rigtade en förebräelse mot det sätt, hvarpå fattigvården i Stockholm skötes. Nu är jag den förste att erkänna, att anmärkningar kunna göras mot fattigvården i Stockholm. Jag har sjelf något litet lagt hand vid denna fattigvård, så att jag känner till den. Men han känner utan tvifvel till den bättre än jag, och jag vill derfor bedja honom anföra, i hvilka hänseenden fattigvården i Stockholm skötes sämre än på landet.

Jag fattade hans anförande såsom en beskyllning mot Stockholms fattigvård. Var det icke meningen att framkasta en sådan, så har jag ingenting att erinra mot hans anförande. Jag har sjelf haft det nöjet att hafva flera af kammarens ledamöter i sällskap på en fattighus-inrättning härstädes, som har 664 fattighushjon; och de kunna bättre än jag, som är partisk, vittna om huru på den inrättningen fattigvården handhafves. Tills jag får höra några närmare detaljer, så bestrider jag, att fattigvården i Stockholm handhafves på sämre sätt än i landsorten, på samma gång jag är villig att erkänna, att mycket kan göras för fattigvårdens förbättring i Stockholm. Jag sitter sjelf för närvarande i en komité, som har till uppgift att söka förbättra denna fattigvård, så att förneka, att häruti finnes mycket, som kan

*Angående
fördelningen
af brännvins-
försäljnings-
medlen.
(Forts.)*

förbättras, vill jag icke. Men var meningen att framställa en beskyllning, så inlägger jag en bestämd gensaga.

Herr *Fjällbäck* instämde häruti.

Öfverläggningen var härmed slutad. Derunder hade yrkats: 1:o bifall till utskottets hemställan i samtliga tre punkter; 2:o afslag derå och bifall till den af herr Olsson i Sörnäs m. fl. i ämnet afgifna reservation; 3:o bifall till herr Janssons i Krakerud m. fl. motion; och 4:o ärendets återförvisande till utskottet. Då dessa yrkanden, med undantag allenast af det med 3:o betecknade, afsåge samtliga tre punkter af utskottets hemställan, hemställde herr talmannen, att de propositioner, han komme att framställa, finge, med förberörda undantag, anses omfatta samtliga punkterna. Efter det kammaren härtill lemnat sitt bifall, upptog herr talmannen till proposition hvart och ett af förenämnda yrkanden och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till utskottets hemställan i dess helhet. Votering blef likväl begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits bifall till herr Janssons i Krakerud m. fl. motion, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr G. Jansson i ämnet väckta motion.

Omröstningen visade 104 ja och 103 nej; varande alltså utskottets hemställan i samtliga punkter af kammaren bifallen.

§ 6.

Om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften.

I ordningen förekom dernäst bevillningsutskottets betänkande n:o 4, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 77, hade herr *J. Mankell* föreslagit, "att Riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan att snarast möjligt framlägga förslag till afskaffande af den personliga sjukvårdsafgiften på sätt kan finnas lämpligt efter föregående utredning af dess förhållande till öfriga personliga skatter."

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Reservation emot denna hemställan hade anmälts af herrar friherre *von Schwerin, Collander, Fredholm* från Stockholm, *Jansson* i Krakerud, *Olsson* i Sörnäs och *Lundström*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.

Om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften.
(Forts.)

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde

Herr Mankell: Herr talman, mine herrar! När jag först erhöi kännedom om de betydliga öfverskott på statsinkomsterna, som upplupit under åren 1894 och 1895, intogs jag af de gladaste förhoppningar att tiden äntligen nu vore inne att kunna bereda de obemedlade folkklasserna någon lindring i de tunga bördor, som på senare tider tryckt dem. Må man därför döma om min öfverraskning, när jag af den kongl. propositionen fann, att icke ett enda öres lindring blifvit ifrågasatt, utan tvärtom skatteförhöjningar, ja nya skatter stälts i utsigt. Emellertid ansåg jag, att därför icke förespråkarna för de fattiga och obemedlade folkklasserna borde tappa modet, utan försöka göra hvad som möjligen kunde göras. Mer än väl fann jag likväl, att det icke vore värdt att röra vid det system, som omhuldades af Riksdagens pluralitet. Man fick således icke tala om nedsättning af tullar och allra minst af lifsmedelstullarne; ej heller om bränvinsbeskattningen, ty då fick man äfven nykteristerna emot sig; ej heller om sockerbeskattningen eller andra dylika skattebördor.

Emellertid fans det en skattetitel, som var af neutral beskaffenhet, som stod utom systemet, nemligen de personliga skatterna, hvilka måste anses trycka, om icke uteslutande, så åtminstone hårdast på de obemedlade klasserna, och hvilkas belopp, såsom jag tagit mig friheten att visa i min motion, är mycket större än man i allmänhet föreställer sig. Sammanlagda beloppet af dessa skatter, hvilkas antal är fyra, uppgår nemligen till 3 millioner och sannolikt numera till $3\frac{1}{2}$ millioner.

Vid granskning af de förut anförda skäl mot afskaffande af de personliga skatterna har jag icke kunnat undgå att finna, det de till största delen utgöras af *svepskäl*, som dölja det innersta och verkliga skälet. Emellertid har jag dock ansett, att något afseende borde fästas vid den invändning, som gjordes af skatteregleringskomitén åren 1879—1882, nemligen att det möjligen icke vore lämpligt att på en gång afskaffa *alla* personliga skatter, hvilken invändning dock egentligen gälde dåvarande förhållanden, när nemligen beloppet af desamma uppgick till 5 millioner.

Jag vill icke heller helt och hållet underkänna en annan invändning, som framställdes, nemligen att dessa skatter åtminstone delvis sammanhänga med hvarandra, i det att bestämmelser i afseende å den ena gälla äfven för den andra, hvilket förhållande dock mycket lätt skulle kunna ändras, om man verkligen ville en reform genom förändring af några få ord i de kongl. förordningar, som angå skatterna.

För att nu slutligen undanröjda dessa sista betänkligheter — de enda som enligt mitt förmenande kunna tillmätas någon vigt —

Om upp-
hörande af den
personliga
sjukvårds-
avgiften.
(Forts.)

har jag tagit mig friheten att vid denna riksdag föreslå, att hela frågan om de personliga skatterna skulle hänskjutas till Kongl. Maj:t, på det han, efter föregående utredning, må framlägga förslag om afskrifning af den ena eller den andra af dem på den tid och det sätt, han kan finna lämpligt. Detta är en åtgärd, som omöjligen kan anses innebära något förhastande eller någon tvär rubbning i bestående förhållanden, emedan regeringen sjelf får bestämma, när tiden för afskaffande af den ena eller den andra kan vara inne. Detta är det egentliga nya i min motion, hvarigenom den skiljer sig från förut väckta förslag i samma riktning. Men denna sida af saken har bevilningsutskottet, eller rättare sagdt pluraliteten inom detsamma, noga aktat sig för att vidröra; derom finnes icke ett enda ord i utlåtandet, hvarför jag ansett mig nu böra framhålla detsamma.

Min mening har således varit, att en successiv *afskrifning* skulle ske af 3 à 3 $\frac{1}{2}$ millioner, hvartill de personliga skatterna uppgå; och man måste väl anse, att denna afskrifning har så mycket mera skäl för sig, som de sjelfegande jordbrukarne under senare tider fått en grundskatter samt dessutom blifvit gynnade med lifsmedelstullar och andra tullar till ett belopp, som sannolikt betydligt öfverstiger denna siffra, under det att de fattiga och obemedlade klasserna till stor del få betala och ersätta de i följd af afskrifningen förlorade statsinkomsterna.

Emellertid har nu utskottet funnit godt att afstyrka min motion om afskaffande af den personliga *sjukhusavgiften*, utan att därför hafva anfört några nya skäl, endast hänvisande till de vid föregående riksdag framlagda. Men dessa skäl måste numera anses såsom temligen urvattnade och urblekta. De hafva många gånger blifvit vederlagda, först och främst genom äldre utredningar, sedermera i de grundliga och sakrika motioner, som vid föregående riksdag väcktes, vidare af reservanterna inom utskottet samma år; och slutligen har jag i min egen motion sökt hopsummera dem till ett helt. Icke förty har utskottet ansett sig böra återkomma med samma skäl, och man kan icke annat än förvåna sig öfver att en korporation, som är något så när mån om sitt anseende, gång på gång kan förnya skäl, som förut så många gånger blifvit vederlagda. Det måtte sannerligen vara en sjuk sak utskottet haft att försvara.

I främsta rummet har man nu sökt spela med det gamla skräm-skottet, att *legosängsavgifterna* skulle höjas. Utskottet borde veta, lika väl som jag, att derom aldrig varit fråga. Här kan icke varatal om att lägga den borttagna personliga avgiften på legosängsavgifterna, utan endast ersätta dem genom annan kommunalbeskattning, nemligen den vanliga kommunalskatten efter fyrk eller bevilning. Detta framhölls äfven af den ecklesiastikminister, som vid 1883 års riksdag föreslog afskaffande af de personliga skatterna och då äfven framhöll, att den personliga sjukvårdsavgiften skulle kunna ersättas med vanlig kommunalskatt, samt dessutom tillade, att ingen personlig skatt så lätt skulle kunna undvaras som just denna. Jag tror, att hans skäl ännu kvarstå i hela sin kraft.

Ett annat skäl, som utskottet äfven denna gång, såväl som förut vid skilda tillfällen, upprepat, är att ingen allmän klagan försports öfver de personliga skatterna, och särskildt icke öfver den nu ifrågasvarande. Derpå kan man svara, att det är icke godt att klaga för de klasser, af hvilka största delen är utesluten från hvarje representation inom Riksdagen. Men äfven om dessa klasser, till följd af sin okunnighet om skatteväsendet i allmänhet och särskildt om de personliga skatternas tryckande beskaffenhet, icke skulle hafva klagat, hemställer jag, om det kan vara ädelmodigt och rättvist att begagna sig af denna omständighet för att fortfarande behålla en så orättvis skatt som denna? Något vitsord med afseende å en dylik klagan måtte väl dessutom böra lemnas åt de talrika motioner, som under de senare åren, liksom vid flere föregående tillfällen, framförts angående afgiftens borttagande.

Om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften.
(I forts.)

Vidare har utskottet äfven efter vanligheten upprepat det länge sedan vederlagda skälet, att dessa afgifter skulle vara så ringa, och dervid framhållit, att en personlig skatt mycket väl skulle kunna tålas vid. Nu har jag emellertid uti mina motioner påpekat, hvad som förut icke borde vara obekant för någon, nemligen att de personliga skatterna äro icke mindre än fyra, och att deras sammanlagda belopp uppgå till 3 å 3 $\frac{1}{2}$ millioner kronor. Allting är visserligen relativt här i världen, 3 å 3 $\frac{1}{2}$ millioner kronor äro icke mycket på en total skattebörd af troligtvis 140 å 150 millioner kronor; det erkänner jag; men i någon ända skall man väl börja, om man vill lindra; och om de personliga skatterna än ej äro så stora, så trycka de likväl mest på de obemedlade klasserna.

Slutligen har utskottet upprepat den gamla och utnötta frasen, att de personliga skatterna skulle "stärka känslan af samhörighet och erinra samhällets medlemmar om de fördelar, som beredas dem". Det kan jag försäkra herrarne, att nog hafva de obemedlade klasserna tillräckligt många andra anledningar att känna denna samhörighet uti de nya skattebördor, som på senare tider blifvit dem pålagda, att derom behöfva påminnas genom personliga afgifter — för att nu icke tala om de ökade militärbördorna och många andra ökade bördor. — Hvad beträffar den erinran om samhällets "fördelar", som med dessa afgifters utgörande skulle vara förbunden, måtte känslan häraf icke vara så liflig, som man tyckes föreställa sig inom utskottet, då under senare årtionden närmare en million af Sveriges lyckliga invånare behagat utvandra till Amerika för att der finna ännu fördelaktigare samhällsförhållanden.

Om jag sålunda tagit mig friheten att å nyo upptaga utskottets skäl till en kort vederläggning, har det visst icke skett, emedan jag ansett det vara behöfligt, utan blott derför att uraktlåtenhet deraf möjligen skulle kunna tydas som brist på skäl att anföra deremot.

Mine herrar, jag tager mig derför friheten hemställa till eder, om icke tiden nu kunde vara inne att åtminstone till en början borttaga sjukvårdsafgiften. Jag har försökt att göra reformen så litet motbjudande som möjligt för dess motståndare. Om man vill hänskjuta hela frågan till Kongl. Maj:t, på det han efter föregående utredning må kunna

Om upp-
hörande af den
personliga
sjukvårds-
avgiften.
(Forts.)

framlägga förslag om den ena eller andra afgiftens afskaffande, så lär deruti icke kunna anses ligga någon tvär brytning uti nuvarande förhållanden. Jag vågar därför vädja till eder rättskänsla och edert för de obemedlade klassernas ställning ömmande hjerta, att I nu viljen bifalla föreliggande motion. Sådant kan visserligen endast blifva en opinionsyttring, då jag tager för gifvet, att Första Kammaren redan afslagit motionen. Men en sådan opinionsyttring från Andra Kammarens sida bör dock ingalunda kunna anses sakna betydelse.

Herr talman, jag tager mig friheten yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr *Svensson* från Stockholm instämde med herr *Mankell*.

Herr *Högstedt* från Helsingborg: Liksom föregående år tillåter jag mig, herr talman, äfven nu att uttala mina sympatier för föreliggande motion. Jag är nu ännu mer än då öfvertygad, att det är både rättvist och billigt, att detta slags skatt afskaffas och att de, på hvilkas skuldror den verkligen tynger, måtte blifva derifrån befriade. Så många och starkt talande skäl hafva ju både af reservanterna och motionären anförts för denna afgifts upphörande och så många röster ha höjts därför, att kammaren väl icke kan i dag underlåta att bifalla denna motion.

Utskottet säger, att "någon allmän klagan öfver ifrågavarande skatt icke försports". Men man må icke säga så. Ty jag tror och jag vet, att, huru ringa denna afgift än synes oss, det dock finnes många bland de obemedlade, som denna afgift vållar icke ringa bekymmer, när den tid är inne, då den skall betalas. Det är visserligen sant, att den kan afskrifvas för dem, som anses icke kunna betala. Men hur det är, så anses det ändå vara en skam att vara upptagen på listan öfver dem, hvilka icke kunna betala. Och det är, mine herrar, en stor skilnad mellan att mottaga denna afskrifning såsom en nådegåfva och att veta sig vara enligt lag befriad från afgiften.

Jag ber, herr talman, att få instämman med reservanterna och yrka bifall till motionen.

Herr *Bruhn*: Oaktadt goda skäl kunna anföras för de personliga skatternas afskaffande, finnes dock beträffande sjukvårdsavgiften ett skäl, som för mig alldeles afgjordt talar för denna afgifts bibehållande.

Landstingen ha allt sedan sin tillkomst särdeles vinnlagt sig om sjukvårdens befrämjande. Följden häraf har blifvit, att sjukvården öfver hufvud taget är särdeles tillfredsställande ordnad, men å andra sidan att den vållat landstingen dryga utgifter och årligen kräfvat betydliga sådana. Dessa utgifter bestridas medelst sjukvårdsavgifterna, legosängsavgifterna och landstingens allmänna medel. Afskaffas de förstnämnda avgifterna, måste motsvarande belopp anskaffas på annat sätt. Det ligger då nära till hands, att en höjning af legosängsavgifterna, hvilka hittildags beträffande de lägsta klasserna varit särdeles låga, skall tillgripas för att ersätta bristen. Då nu hufvudsakligen de mindre bemedlade samhällsklasserna begagna sig af sjukvårdsinrätt-

ningarne, så skulle följderna blifva, att det äfven vore dessa klasser, som i väsentligaste mån drabbades af de förhöjda legosängsavgifterna, och detta under de förhållanden, då de egde minsta möjliga förmåga att bestrida ökade utgifter. Ja, kanske skulle mängden sjukling på grund af de höjda legosängsavgifterna blifva i saknad af läkarevård. Detta är det skäl, som för mig varit bestämmande, och jag tror icke, att mina farhågor för en höjning af legosängsavgifterna äro alldeles obefogade.

För att ersätta den afskaffade sjukvårdsavgiften skulle erfordras en uttaxering af i jemnt tal 18 öre per bevillningskrona. Af alla skatter vet jag ingen, som är mera impopulär än landstingsskatten. Äfven den minsta förhöjning i denna skatt åstadkommer missnöje, förmodligen på den grund, att den icke har samma ålderns häfd som öfriga skatter. Sjukvårdsavgiften åter synes mig icke ses med lika oblida ögon eller anses vara orättvis eller särdeles betungande. Jag drager denna slutsats af det förhållandet, att i samtliga sjukvårdsdistrikt utgår sjukvårdsavgiften med det högsta tillåtna belopp, nemligen 50 öre för man och 25 öre för qvinna, då intet hinder hade mött att nedsätta denna afgift till exempelvis 10 öre för man och 5 öre för qvinna.

Då fråga blir om de öfriga personella skatterna, hvilka motionären äfven föreslagit böra afskaffas, skall jag icke ha något emot att instämna med honom, men i fråga om sjukvårdsavgiften ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets betänkande.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr talman. mine herrar! Sedan den senaste talaren haft ordet, skulle jag nära nog kunna afstå från detsamma, då han uttalat äfven min mening i denna fråga, men jag skall ändock tillåta mig att yttra några ord.

Jag är för min del fullt öfvertygad och ense med såväl motionären som reservanterna derom, att personliga skatter äro förkastliga. De äro det därför, att de träffa den mindre bemedlade lika hårdt som de träffa den mera förmögne. Men om man vill afskrifva de personliga skatterna, tror jag, att man måste noga taga i betraktande för hvilka ändamål dessa skatter utgå. Om de utgå till staten: må man då gerna skriva af dem! Jag skall vara den förste att gifva mitt votum för ett dylikt förslag. Men om de personliga avgifterna utgå för en institution, som har i sin magt att pålägga dessa skatter i en annan form, hvilken blir lika tryckande för de mindre bemedlade som de personliga avgifterna, så har man icke vunnit något med deras afskaffande. Liksom den närmast föregående talaren fruktar äfven jag, att, om man tager bort dessa personliga skatter, en hel del landsting skola komma att öka legosängsavgifterna, och hvad har man då vunnit med att afskrifva de personliga skatterna? Man har då kommit till det resultatet, att man utkräver skatten af den mindre bemedlade just vid det tillfälle, då han träffas af sjukdom och således allra minst är i tillfälle att erlægga sina avgifter. Då kan man icke afskrifva legosängsavgiften — den måste utkrävas. Den personliga sjukvårdsavgiften kan man afskrifva, men så är det icke med legosängsavgiften. Jag tror för min del, att det är bättre såväl för den ene som för den andre och äfven

Om upphörande af den personliga sjukvårdsavgiften.
(Forts.)

Om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften.
(Forts.)

för den mindre bemedlade att hafva en billig sjukvårdsafgift och låga legosängsavgifter än tvärtom. Om de herrar, som nu ifrå för afskrifning af sjukvårdsafgiften, vinna sitt mål, fruktar jag, att de göra sig föga förtjenta af tacksamhet från de personers sida, som det kommer att gälla, nemligen de mindre bemedlade. För min del yrkar jag bifall till utskottets förslag just i deras intresse.

Herr Fredholm från Stockholm: Utom de skäl, som utskottet anført för afslag på motionen, hvilka skäl enligt mitt förmenande blifvit på det fullständigaste sätt vederlagda af den förste talaren, så har här framhållits, att det skulle vara vädligt att borttaga denna sjukvårdsafgift, emedan effekten kunde blifva den, att man blefve tvungen att öka legosängsavgifterna. Jag vill då fråga de herrar, som så mycket framhållit, att man skall använda inkomsten af bränvinstillverkningen och bränvinsförsäljningen till de mindre bemedlade klassernas fromma och till sedliga ändamål, hvartill skulle man bättre kunna använda de till landstingen inflytande bränvinsförsäljningsavgifterna än till att upprätthålla sjukvården?

Om man ser på hvad som till landstingen ingår i sjukvårdsavgifter, så är det något öfver 700,000 kronor, under det att de bränvinsförsäljningsavgifter, som ingå till landstingen, uppgå till 1,200,000 kronor. Således, om man skulle ersätta den borttagna sjukvårdsafgiften med en del af bränvinsförsäljningsafgiften, så återstår likväl af denna senare ett ganska betydligt belopp, som skulle stå till landstingens förfogande för att af dem användas till andra ändamål.

Det uppstår i alla händelser genom sjukvårdsavgifternas borttagande en brist i landstingens inkomster, och den bristen måste fyllas på något sätt. Jag föreställer mig, att rättaste sättet att fylla bristen skulle vara att uttaga den efter bevilning. Bevilningen är visserligen dåligt ordnad, men den utgår dock i något förhållande till personernas förmåga att betala, och därför vore det enligt mitt förmenande synnerligen riktigt att ersätta de personliga avgifterna med bevilning. Jag tror ej heller, att detta skulle medföra så synnerligen stora rubbningar uti det närvarande sättet för skatternas utgörande på landsbygden. Ty efter hvad man sagt mig, lär det förhålla sig med dessa sjukvårdsavgifter på det sättet, att husbönderna i de flesta fall betala sjukvårdsavgifterna för sina tjenare. Och vare sig denna sjukvårdsafgift betalas af husbönderna såsom en tjenarens rent personliga afgift eller efter fyrk, så synes det mig komma på ett ut.

Hufvudsaken är i alla fall att få bort skatter, som äro i högsta måtto orättvisa, ty alla äro ju ense om att skattskyldigheten skall grunda sig på skatteförmågan.

Då frågan nu icke gäller annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att inkomma med förslag till borttagande af de personella avgifterna, kan jag icke föreställa mig annat, än att en sådan skrifvelse skall bli en vänlig uppmaning till Kongl. Maj:t att taga hela skattefrågan i ompröfning. Sedan vi genom grundskatternas afskrifning så väsentligen rubbat förut bestående skattesystem här i landet, utan att få något nytt i stället, är det verkligen på tiden, att

vi få till stånd ett skattesystem, som rättvist fördelar skatterna mellan samhällets medlemmar — och till de rättvisa skatterna höra icke de personella. Herr talman, jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

*Om upp-
hörande af den
personliga
sjukvårds-
afgiften.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Wavrinsky, Höjer, Berg, Bergström, Jakob Erikson, Wallis och Alsterlund.*

Herr Zetterstrand: Då näst föregående ärende behandlades, uttalade jag mig mot hvarje minskning af en af vårt samhälles skatttitlar; nu deremot vill jag uttala den innerliga önskan, att den nu ifrågavarande skatttiteln måtte försvinna ur samhällets budget. Jag är alldeles öfvertygad om, att den personliga sjukvårdsafgiftens afskaffande icke hos oss skall komma att föranleda legosängsavgiftens höjande, utan att samhället skall veta sin skyldighet att upprätthålla sjukvården på lämpligt sätt. Det har nyss framställts det påståendet, att landstingsskatten vore så förhatlig, och att den blefve än mer förhatlig, om den höjdes. Det förefaller underligt detta resonnement, att det skulle vara förhatligt för personer, som hafva skatteförmåga, att betala denna skatt, men icke förhatligt för dem, som sakna skatteförmåga, att utbetala de personliga afgifterna.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herrar *Zotterman* och *Aulin* instämde häruti.

Herr Ericsson i Väsby: Med min öfvertygelse om de personliga skatternas olämplighet är det alldeles klart, att jag helst sett, att utskottet kommit till det resultat att bifalla herr Mankells motion. Men det har icke gjort det på grund af vissa förhållanden. Då här sagts, att man aldrig hört någon klagan öfver dessa personliga skatters uttagande, så undrar jag för min del, om detta verkligen är så. Männe icke herrarne dock ha hört klagan på grund af dessa skatters utkrävande.

Innan jag for till riksdagen i år, hade jag nyss förut ett samtal med en länsman uti min valkrets. Han framstälde då personligen till mig det spørsmålet, huruvida det icke borde väckas motion i Riksdagen om afskaffandet af de s. k. personliga skatterna. Jag hade då förmånen att kunna upplysa honom, att en motion i det syftet allaredan förelegat. Den förelåg vid förlidet års riksdag, men han hade icke gifvit akt derpå. Han sade, att det gjorde honom ond, då han nödgades fara omkring och utkräva dessa skatter; han hade mången gång erfarit det vara mycket svårt att utkräva dessa af den s. k. arbetsklassen. Nu undrar jag verkligen, om jag skall bli den förste, som till Riksdagen öfverbringar det budskapet, att klagomål dock förefinnes öfver att nödgas betala dessa skatter.

Ty den, som känner, huru dessa skatter uppbäras, han vet för visso, att de icke komma i länsmans hand i första taget, utan han blir den andra personen, som tager hand om dem, och då hafva de, som saken angå, alla redan klagat, när han kommer och uppbär dessa skatter.

Om upp-
hörande af den
personliga
sjukvårds-
afgiften.
(Forts.)

Nu har sagts af dem, som uppträdt mot saken i Riksdagen — och för öfrigt äfven vid andra tillfällen — att man icke borde afskaffa dessa skatter, därför att en höjning af legosängsavgiften måste bli en följd deraf. Det förvånar mig, att någon kan komma fram med ett dylikt påstående. Nu säger man, att dessa skatter äro af ringa betydelse för dem, som skola betala dem; ja, äro de nu verkligen af så ringa betydelse för dem, måste det vara af ringa betydelse också för dem, som hafva förmåga att betala, att erlægga dessa skatter.

Landstingen böra således kunna få igen hvad de behöfva i detta afseende, och jag kan därför för min del icke finna, att något sådant skäl föreligger, som bör afhålla oss ifrån att afskaffa de personliga skatterna.

Jag skall icke vidare upptaga kammarens tid. Men jag har ansett mig skyldig att bringa kammaren den upplysningen, att det verkligen finnes klagomål öfver de personliga skatterna.

Jag skall därför bedja, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Mankells motion.

Herr Waldenström: Jag skall också bedja att få yrka bifall till motionen. Utskottet säger, att "någon allmän klagan öfver ifrågavarande skatt icke försports". Detta uttryck "allmän klagan" är ett mycket tänjbart uttryck. Huru många skola klaga, för att det skall kunna anses vara en "allmän" klagan? Det är helt naturligt, att de personer, som äro mera förmögna, ingenting säga om denna skatt; de, som äro mindre bemedlade, säga också i allmänhet offentligt och öppet icke så särdeles mycket, och om de säga något, så är det icke många, som höra på.

Vidare heter det: "att skattens allmännyttiga användning torde vara allom klar". Jag har föreställt mig, att *alla* skatter finna en allmännyttig användning. Men icke kan man dermed rättfärdiga ett sådant skattesystem, att skatterna skola gå ut i form af personliga afgifter.

Sedermera säger utskottet, att den der skatten är så ringa. Ja, här är icke frågan, om den är ringa eller hög, utan frågan är, om den är rättvis. Är den icke rättvis, bör den icke få vara kvar. Ty man bör icke med orätt taga ens 50 öre ifrån sin nästa och sedan försvara sig med, att det var så litet man tog. Vidare säger utskottet, att skatten bidrager att "stärka känslan af samhörighet". Jag undrar, om någon af utskottets medlemmar har erfarit, att den der skatten hos dem stärkt samhörighetskänslan; ja, jag undrar, om ens någon här i kammaren erfarit, att den der skatten haft en sådan inverkan på honom. Jag har aldrig hört talas om något sådant förrän nu uti utskottets betänkande. Och jag tror, att de mindre bemedlade, som skola utgöra skatten, allra minst deraf känna sin känsla af samhörighet med andra skattebärande medlemmar af samhället stärkt.

Vidare heter det, att den "erinrar samhällets medlemmar om de fördelar, som genom dessa skatter beredas dem". Jag vill då göra den frågan: har någon af herrarne i denna skatt sett någon erinran om dessa fördelar? Jag tror, att om utskottets medlemmar ville lägga

handen på hjertat och svara på den frågan, så skulle de icke kunna svara annat än med ett leende.

Under sådana förhållanden, då utskottet icke tycks vara i stånd att försvara här ifrågavarande skatt med andra och bättre argument, ber jag att få yrka bifall till motionen.

*Om upp-
hörande af den
personliga
sjukvårds-
afgiften.
(Forts.)*

Häruti instämde herrar *Nyström, Eriksson* i Elgered och *Ström*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen. Herr talmannen förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som, med afslag å bevillningsutskottets förevarande utlåtande n:o 4, bifaller den af herr Mankell i ämnet väckta motion, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets öförmälda hemställan.

Röstsedlarne uppräknades, hvar efter annan, och visade 89 ja, men 114 nej, och hade sålunda kammarens beslut utfallit i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Mot kammarens sålunda fattade beslut anmälde herr Höjer sin reservation.

§ 7.

Till behandling förekom härefter bevillningsutskottets betänkande n:o 5, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 23, hade herr *O. Persson* i Killebäckstorp hemställt, att Riksdagen behagade besluta, att den afgift, som enskild bank med sedelutgifningsrätt, jemlikt gällande förordning, har skyldighet att erlægga, höjes från tio kronor till femton kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under näst föregående året varit utlemnadt i rörelsen.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte bifallas.

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr Persson i Killebäckstorp: Först ber jag att få fästa mig vid de skäl, som utskottet anført för sitt afstyrkande af motionen.

Efter anförande af de belopp, hvartill ifrågavarande bevillnings-

*Angående
höjande af
avgiften för
enskilda ban-
kernas sedel-
utgifningsrätt.*

*Angående
höjande af
avgiften för
enskilda ban-
kernas sedel-
utgifningsrätt.
(Forts.)*

afgift under de sex sista åren uppgått, anmärker utskottet, att någon utredning icke förefinnes derom, huru stor vinst, bankerna hafva af sedelutgifningen, och att en sådan utredning skulle vara af största vigt för frågans bedömande. Medgifvande riktigheten häraf, vill jag framhålla, att en dylik utredning icke kunnat af mig erhållas, men att jag antager såsom visst, att vinsten af sedelutgifningen är högst väsentlig. Att så är förhållandet, sluter jag mig till dels af det positiva skälet, att de sedelutgifvande bankerna årligen lemna en betydlig vinst, hvilken i allmänhet är relativt större än andra bankers, dels ock af det negativa skälet, att de enskilda bankerna och de i dem intresserade äro så synnerligen angelägna derom, att sedelutgifningsrätten bibehålles. De motsätta sig också städse med all magt hvarje förslag till sedelutgifningsrättens afskaffande eller inskränkande.

Ehuru allmänt känt, vill jag likväl framhålla, att t. ex. Skånes enskilda banks aktier, lydande å 400 kronor, vid försäljning betinga ett pris af mellan 700 och 800 kronor, att aktieegarne i årlig utdelning erhålla omkring 9 procent, samt att dessutom stora belopp dels afsättas till reservfonden och dels användas till uppförande eller inköp af stora byggnader.

Dessutom vill jag påpeka, att, då Riksdagen åren 1887, 1892 och 1893 höjde ifrågavarande afgift, Riksdagen lika litet då som nu hade tillgång till någon utredning om den vinst, bankerna haft af sin sedelutgifningsrätt, utan ansåg sig Riksdagen ändå med godt fog kunna besluta om afgiftens höjning, hvilken förhöjning vid sistnämnda års riksdag utgjorde 5 kronor för hvarje tusen kronor af det högsta belopp utaf bankens sedlar, som på en gång under nästföregående år varit utlemnadt i rörelsen. Då fann Riksdagen ej något betänkligt ligga uti den af utskottet nu särskildt framhållna omständigheten, att det icke kunde anses tillräckligt, att Riksdagen skulle använda sin bevillningsrätt till omintetgörande af en rättighet, som på grund af en lagstiftningsåtgärd tillkommit och således endast genom en sådan borde kunna upphävas. Häremot vill jag erinra, att de stadganden, som blifva en följd af Riksdagens bevillningsrätt, också äro lag, som med full rätt kunna användas för att upphäva eller förringa äfven sådana enskilda rättigheter, som på grund af en lagstiftningsåtgärd i den af utskottet använda mening tillkommit, helst om dessa rättigheter visa sig icke vara till fromma för det allmänna eller motvägas af skyldigheter, som stå i rimligt förhållande dertill.

Slutligen har utskottet åberopat, att 1894 års Riksdag i skrivelse till Kongl. Maj:t anhållit om framläggande af förslag till ändrad lagstiftning angående riksbanken och de enskilda bankerna samt i anledning deraf funnit det olämpligt, att Riksdagen, utan att afvakta berörda förslag, nu skulle vidtaga den af mig föreslagna åtgärden. Icke heller detta skäl, ehuru möjligen bättre än de förut anförda, finner jag vara af beskaffenhet att föranleda afslag å min motion. Med hjälp af de i utskottets utlåtande anförda siffror finner man, att, sedan Riksdagen år 1893 höjt ifrågavarande afgift med 5 kronor eller med samma belopp, som nu är ifrågasatt, detta medfört en ökad statsinkomst af öfver 300,000 kronor om året. Äfven om vi redan nästa år skulle

få se resultatet af omförmälda riksdagsskrifvelse, hvilket dock ej är säkert, så hafva vi likväl — resultatet af skrifvelsen må blifva hvilket som helst — genom bifall till min motion för nästa år ökat statens inkomster med omkring 300,000 kronor; och kommer svaret på skrifvelsen att dröja längre, blifver ju beloppet större.

På grund af hvad jag nu anfört, skall jag, herr talman, be att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr vice talmannen Östberg: För bedömandet af den fråga, som nu föreligger, behöfver man icke ingå på frågan, om de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt bör fortfara eller icke. I det afseendet tror jag, att man numera på alla håll är ense; och man har ju också all anledning att vänta, att den frågan inom den allra närmaste framtiden blir löst. Att under sådana förhållanden, då man tydligen finner, att man står inför en snar bankreform, vidtaga en sådan förändring i beskattningen af de sedelutgifvande enskilda bankerna, som nu är föreslagen, kan väl knappast vara tillräddig. Man måste ju erkänna att den beskattning, som redan är pålagd, icke är så obetydlig, då den uppgår till 1 procent af högsta beloppet af en banks på en gång under näst föregående år i rörelsen utelöpande sedlar. Enligt min uppfattning torde den omständigheten vara ett tillräckligt skäl för afslag å denna motion, att man så nyligen ingått till Kongl. Maj:t med en skrifvelse om ändrad lagstiftning rörande de enskilda bankerna, med särskildt framhållande af önskvärdheten af den enskilda sedelutgifningsrättens upphörande; och med anledning häraf skall jag anhålla om afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

*Angående
höjande af
afgiften för
enskilda ban-
kernas sedel-
utgifningsrätt.
(Forts.)*

Herr Sjö: Det hufvudsakliga skälet, som utskottet anfört för afslag å motionärens framställning, är att han icke förebragt någon utredning om huru stor vinst de enskilda bankerna hafva af sin sedelutgifningsrätt. Jag ber att i det hänseendet få erinra derom, att, när vid 1887 års riksdag, på grund af enskilda motionärers framställning, afgiften för rätten att utgifva egna banksedlar höjdes, förelåg samma utredning, som nu föreligger, och att förhållandena voro likartade, då 1892 och 1893 årens Riksdagar, äfven på enskilda motionärers framställning, ytterligare höjde samma afgift. Vid sistnämnda års riksdag afstyrktes visserligen motionen af utskottet, men detta oaktadt beslöt Riksdagen en förhöjning i berörda afgift från 5 till 10 kronor. Man kan icke tycka — man må hafva enskilda bankaktier eller icke — åtminstone om man vill vara rättvis, att det är för mycket begärdt, att ifrågavarande bevillning nu ytterligare höjes. Utredningen af frågan kan hvem som helst göra. Då man vet, att de enskilda bankerna, och för öfrigt alla banker, i medeltal hafva 4 à 5 procent ränta på sina sedlar, ibland mera ibland mindre, men i medeltal 4 à 5 procent, och att de erlägga i bevillningsafgift för sedelutgifningen 1 procent, så är skillnaden lätt att räkna ut. Utredningen är således snart gjord.

Att de enskilda bankerna, under den långa tid de haft monopol att utgifva egna sedlar, deraf skördat stora inkomster, kan hvar och en lätt öfvertyga sig om af de rapporter som de utgifva. Af dem

Angående
höjande af
afgiften för
enskilda ban-
kernas sedel-
utgifningsrätt.
(Forts.)

finner man, att de hafva i grund- och reservfonder omkring 20,000,000 kronor och fastigheter till ett värde af omkring 5,000,000 kronor.

Vidare må man besinna, att, då andra skattdragande medlemmar i landet fått höjda skatter, det icke är för mycket, att de förmögna samhällsmedlemmar, som bilda bolag för att drifva bankrörelse och tillika utgifva banksedlar, något så när skatta till staten för denna sin rättighet.

Vidare anför utskottet såsom skäl för att motionen ej nu bör bifallas, att, enligt hvad som försports, ett förslag till ändrad lagstiftning angående riksbanken och de enskilda bankerna är att förvänta inom den närmaste framtiden. Ja, ett sådant förslag har varit bebådadt under många år, och Riksdagen har i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit om ett sådant; men hvad ha vi fått? Det bebådas att det nu skall komma, men om det, då det kommer, är sådant, att vi kunna antaga det, veta vi ej.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Bromée: Herr talman! Bevillningsutskottet säger i föreliggande betänkande, att motionären icke kunnat förebbringa någon utredning angående de enskilda bankernas vinst af sedelutgifningsrätten, och utskottet synes icke heller hafva kunnat åstadkomma någon sådan utredning eller öfvertyga sig om att dessa banker hafva någon vinst på den. Jag minnes mycket väl, att då 1893 denna fråga var före, många uttalade sin fruktan för att de enskilda bankerna icke skulle kunna tåla den höjning af afgiften, som vid det tillfället föreslogs, och som af Riksdagen då antogs, nemligen från 5 till 10 kronor för hvarje tusen kronor af det högsta beloppet af en banks sedlar, som på en gång under näst föregående år varit utlemnadt i rörelsen. Det förefaller mig eget, att bevillningsutskottet, som ju måste hafva haft bättre resurser att åstadkomma en utredning i detta afseende än en enskild motionär, likväl icke kunnat göra det. Men då så är fallet, skall jag be att till hvad motionären och den siste talaren redan anfört få lägga en liten redogörelse för den vinst, som de enskilda bankerna haft af sin sedelutgifningsrätt under de sista åren, och särskildt sedan den förhöjda beskattningen pålagts dem. Jag tror mig dermed kunna visa, att motionären varit vid sin goda rätt, då han påyrkat en ytterligare höjning i skatt för de utmärkta privilegier, som de enskilda sedelutgifvande bankerna fått sig beviljade. För år 1890 hade de nemligen i rundt tal en vinst af öfver 4,700,000 kronor, för år 1891 öfver 4,800,000 kronor, för år 1892 likaledes 4,800,000 kronor och för år 1893 4,800,000 kronor. Detta senare år höjdes, som vi veta, afgiften med 5 kronor, men det oaktadt hade de enskilda bankerna för år 1894 på sedelutgifningsrätten en vinst af 5,207,107 kronor. Häraf kunna herrarne finna, att den höjning som egde rum år 1893, icke alls var öfverdrifven. Den var i stället mycket humant tilltagen, och man kan nu se, att bankerna icke lidit ringaste men af densamma. Tvärtom visar det sig, att vinsten från år 1893 till år 1894 ökats med omkring 400,000 kronor.

För år 1895 är jag icke i tillfälle att lemna upplysning om huru

stor vinsten är; men enligt hvad man kan döma af den utelöpande sedelstocken, som år 1894 uppgick till 62,897,802 kronor, men under 1895 steg till 64,231,961 kronor, torde denna vinst blifva ändå större än för år 1894. På grund häraf och då jag är öfvertygad om att den höjning, som motionären nu föreslår, icke alls är för hög, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till den ifrågavarande motionen; och faun herr talmannen den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering blef likväl begärd, i följd hvaraf nu skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammararen, med afslag å utskottets hemställan, bifallit herr O. Perssons i ämnet väckta motion.

Omröstningen utföll med 95 ja mot 84 nej; och hade kammararen alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs vidare lagutskottets memorial, n:o 17, i anledning af Andra Kammararens återremiss af viss del utaf utskottets utlåtande, n:o 8, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis. *Angående lösen för vissa slag af gravationsbevis.*

I utlåtande, n:o 8, i anledning af justitieombudsmannens framställning rörande lösen för gravationsbevis, hade utskottet hemställt, bland annat, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att — då förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883 icke innehåller bestämmelser om lösen för gravationsbevis för längre tid än 10 år, men ett gravationsbevis, för att lemna fullständig upplysning om de i en egendom gällande inteckningar, måste upptaga, förutom de inteckningar, som angifvas i de 10 sista årens inteckningsprotokoll, jemväl de inteckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan förmån af fast egendom eller servitut, hvilka der förut allt från början af år 1876 blifvit i inteckningsboken antecknade — i förordningen angående expeditionslösen måtte införas bestämmelser

Angående
lösen för vissa
slag af gravationsbevis.
(Forts)

om skäligen lösen för gravationsbevis, omfattande icke allenast de 10 sista åren utan jemväl derutöfver, beträffande inteckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan förmån af fast egendom eller servitut, tiden från 1876 års början.

Enligt ankomna protokollsutdrag hade Första Kammaren bifallit hvad utskottet sålunda föreslagit; hvaremot Andra Kammaren till utskottet återförvisat ofvannämnda hemställan; och hemställde med anledning häraf utskottet i föreliggande memorial, att Andra Kammaren behagade i frågan fatta beslut.

I fråga härom anförde nu

Herr Danielson: Herr grefve och talman, mine herrar! Jag antager, att, då kammaren för några dagar sedan beslöt en återremiss af denna fråga, hvilket beslut fattades efter votering med 40 ja mot 147 nej, kammaren dermed ville uttala den uppfattning, att kammaren önskade en ändring i det förslag, som framställdes i lagutskottets då föreliggande utlåtande. Jag tror fortfarande, att det är skäl att få till stånd en sådan ändring, på det man derigenom måtte ernå det mål, man afsett, nemligen att få reda i förhållandena angående lösen af gravationsbevis, men på samma gång att se till, att ej denna lösen blir högre än skäligt är. Nu har visserligen lagutskottet uttalat som sin åsigt, att det skulle tillkomma Kongl. Maj:t ensamt att bestämma en skäligen lösen. Men, mine herrar, hvad som å det hållet kan anses skäligt, anses kanske icke skäligt å ett annat håll: hos dem, som skola betala denna lösen. Vi hafva förut i dag haft på tal frågan om lindringar åt de mindre bemedlade, och det hölls långa tal om ett belopp af 25 öre o. s. v., men här är fråga om i vissa fall många gånger sådana belopp, som också här egentligen skulle komma att drabba de små i samhället, nemligen de små fastighetsegarne, som vanligen äro de mindre bemedlade, och dessa kunde i det fallet komma att få betala kanske mera, än skäligt är. Jag vill därför hoppas, att kammaren vidhåller sin uppfattning och ville besluta en annan lydelse af sjelfva den kläm, som förelåg i lagutskottets utlåtande n:o 8 och äfven afses i detta memorial n:o 17. Och jag hemställer, att, då kammaren nu uppmanats att fatta beslut i frågan, kammaren ville i stället för det i lagutskottets utlåtande n:o 8, sidan 12, förekommande stycke af motiveringen, som börjar med orden: "Beträffande så den ena som den andra", och slutar med orden: "föreslår utskottet följaktligen", besluta att insätta följande:

"Lika med justitieombudsmannen anser Riksdagen önskvärdt, att tydliga bestämmelser blifva gällande angående lösen för gravationsbevis. Emellertid hyser Riksdagen den uppfattning, att lösen för sådana bevis, som afse längre tid än tio år, icke torde böra särskildt erläggas, enär domaren för att kunna lemna uppgift om de nyttjanderätts- och dermed likställda inteckningar, som äro beviljade för längre tid än 10 år före bevisets utfärdande, synes endast behöfva genomse egendomens upplägg i fastighetsboken, och detta besvär torde vara ersatt med den lösen, som nu utgår för gravationsbevis, som omfattar

tio år. Riksdagen kan därför ej annat än i hufvudsak gilla Andra Kammarens i denna fråga vid 1888 års riksdag fattade beslut, att lösen för gravationsbevis, som afse längre tid än tio år, icke bör särskildt erläggas. Men för den händelse frågan om fastighetsbokens vitsord ännu icke är tydlig, och Kongl. Maj:t vid prötning af frågan skulle finna, att någon lämplig lösen för ifrågavarande bevis bör bestämmas, anser Riksdagen sig böra hos Kongl. Maj:t anhålla, att innan bestämmelser utfärdas härom, Riksdagen blifver i tillfälle yttra sig öfver beloppet i fråga.“

*Angående
lösen för vissa
slag af gravationsbevis.
(Forts.)*

Denna motivering skulle då komma att leda till samma mål, som denna kammare år 1888 för sig uppstälde.

Sedan skulle jag, herr talman, vilja yrka, att sjelfva klämman finge följande lydelse:

“att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, om Kongl. Maj:t finner nödigt, att någon särskild lösen bör erläggas för gravationsbevis, som afse längre tid än tio år, Riksdagen må blifva i tillfälle yttra sig öfver beloppet af denna lösen, innan Kongl. Maj:t utfärdar bestämmelser derom.“

Jag ber, herr talman, att få framställd proposition såväl å den af mig föreslagna motiveringen som å den nu upplästa klämman. Som jag nyss nämnde, står detta förslag i fullkomlig öfverensstämmelse med det beslut, denna kammare förut har fattat.

Jag skall ej vidare upptaga kammarens tid — jag tror, att kammaren har goda skäl att tillse, att ej detta lösenbelopp blifver oskäligt högt, så att det kommer att drabba de minst bemedlade och de små jordegarne alltför hårdt.

Herr von Krusenstjerna: Sedan denna kammare beslöt återremiss af lagutskottets första betänkande i frågan, har detta betänkande blifvit af Första Kammaren godkänt. Jag tillåter mig att hemställa, att för att komma till ett slut — och till ett verkligt beslut — i denna fråga, denna kammare måtte fatta samma beslut som Första Kammaren, det vill säga godkänna utskottets förut framställda förslag. Jag behöfver nu ej läsa upp inledningen dertill, utan endast slutet: att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att — — — “i förordningen angående expeditionslösen måtte införas bestämmelser om skälig lösen för gravationsbevis, omfattande icke allenast de 10 sista åren, utan jemväl derutöfver, beträffande inteckningar för nyttjanderätt, rätt till afkomst eller annan förmån af fast egendom eller servitut, tiden från 1876 års början“.

Jag sade, att det syntes mig af vigt, att man verkligen kommer till någon lösning af denna fråga, men det är att befara, att vi icke komma derhän, om, sedan Första Kammaren fattat detta beslut och således godkänt utskottets motivering, Andra Kammaren nu fattar beslut om en skrifvelse med helt annan motivering och för öfrigt i vissa delar olik den af utskottet föreslagna. Det är, som kammaren vet, förhållandet, att i förordningen om expeditionslösen bestämmelser saknas om lösen för gravationsbevis, äldre än 10 år. Det är denna brist i förordningen — jemte den omständigheten, att det är oafgjordt,

Angående
lösen för vissa
slag af gravationsbevis.
(Forts)

huruvida, då det gäller att taga reda på, om en fastighet är besvärad med nyttjanderättsinteckningar, domaren skall behöfva gå till inteckningsprotokollen för alla år ända sedan den tid, då det stadgades, att nyttjanderättsinteckning ej behöfde förnyas, eller 1876, eller om han endast skall behöfva göra ett utdrag ur fastighetens upplägg i inteckningsboken i de delar, hvarom fråga är — det är dessa båda omständigheter, som vållat, att — som kammaren vet — den mest olika praxis uppstått hos domarena i fråga om beräkningen af lösen för dessa gravationsbevis. Några af dem anse sig nemligen förpligtade att leta igenom inteckningsprotokollen, och då debitera de — utgående derifrån, att lösen för gravationsbevis, som ej omfatta längre tid än 10 år, i regel är 1 krona 50 öre — $\frac{1}{10}$ häraf, det vill säga i regel 15 öre, för hvarje öfverskjutande år. Det är på grund häraf och enär — såsom man kan se af justitieombudsmannens yttrande — detta fortgått så länge och så allmänt, som ett dylikt debiteringssätt anses fullt lagligt; och i följd deraf hafva vi nu vid 1895 års utgång kommit derhän, att lösen för ett gravationsbevis, som skall upptaga nyttjanderättsinteckningar, äldre än de sista tio åren, går upp till 3 kronor, hvilket belopp kommer att ökas med 15 öre för hvarje år. Det finnes visserligen — men efter allt att döma är det ett afgjordt undantag — en och annan domare, som, fastän han genomgår inteckningsprotokollen ända från 1876, ej anser sig berättigad att taga ersättning för detta särskilda besvär, därför att expeditionslösenförordningen ej talar om någon särskild lösen för dylika gravationsbevis.

Andra domare åter anse det vara nog att endast göra ett utdrag i nödiga delar ur fastighetens upplägg i fastighetsboken, och därför debitera de, enligt hvad justitieombudsmannen upplyser, antingen en krona med stöd af något stadgande i expeditionslösenförordningen eller ock, allt eftersom uppgiften teknas å gravationsbeviset eller å en särskild handling, 50 öre eller 75 öre.

Således växlar det belopp, som för gravationsbevis skall erläggas i dylik särskild tilläggsafgift, högst betydligt; under innevarande år skulle det vexla mellan en krona 75 öre, en krona 50 öre, en krona, 75 öre och 50 öre. Detta är ju en fullständig oreda, som synes mig böra afhjelpas så snart som möjligt; och det är detta som justitieombudsmannens af lagutskottet accepterade förslag åsyftar, då det vill bestämdt fastslå, att domaren ej skall behöfva gå till inteckningsprotokollen för att taga rätt på nyttjanderättsinteckningar, äldre än tio år, utan får hålla sig till fastighetsboken. Dermed är afskuren all möjlighet till denna beräkning af 15 öre per år.

Vidare föreslår justitieombudsmannen och hemställer lagutskottet, att en "skälig" lösen måtte bestämmas för dessa gravationsbevis, som grundas på utdrag ur fastighetsboken. Nu har här — såväl förra gången, frågan förevar, som nyss af den siste ärade talaren — uttryckts tvifvelsmål om lämpligheten af att Kongl. Maj:t skall bestämma, hvad härvidlag skäligt är. Men, mine herrar, hur är det då nu? Antingen Riksdagen aflåter en skrifvelse eller ej, har ju Kongl. Maj:t i sin hand att bestämma den lösen för dessa bevis, som han anser rättvis och lämplig. Icke kommer väl den frågan i sämre läge

derigenom, att Riksdagen anhåller, att en skälig lösen måtte bestämmas, när tillika — märk väl! — Riksdagen i motiveringen intager en bestämmelse, som gör, att denna lösen med nödvändighet måste blifva billigare, än hvad den nu i regel är. Ty derigenom att i den föreslagna skrifvelsen är intaget, att domaren skall hålla sig till fastighetsboken och icke till protokollet, är, som jag nyss nämnde, all årsberäkning för lösen utsluten, och det kan ej blifva annan tilläggsavgift än den bestämda lösen för utdraget ur inteckningsboken. Huru hög denna lösen kan komma att blifva, synes ock af justitieombudsmannens yttrande; han antager, att den ej kan blifva högre än 75 öre, då beviset utfärdas å särskild handling, och 50 öre, då det tecknas på gravationsbeviset. Någon fara af att lemna frågan i Kongl. Maj:ts händer efter dessa af Riksdagen i motiveringen uttalade restriktioner synes det mig ingalunda kunna vara.

Angående lösen för vissa slag af gravationsbevis.
(Forts.)

Hvad blir nu åter följden af att antaga en sådan lydelse af skrifvelsen, som herr Danielson föreslagit? Der säges, om jag fattade honom rätt, att då beviset skulle vara blott ett utdrag ur fastighetsboken, borde därför ingen ersättning erhållas. Detta synes mig dock ej vara skäligt, ty detta bevis är ej blott en enkel afskrift af upplägget i fastighetsboken, utan det fordras att derur — naturligtvis med den omsigt och under det, stundom ganska dryga, ansvar, hvarmed utfärdandet af hvarje gravationsbevis är för domaren förenadt — göra ett utdrag i tillämpliga delar, just i de stycken, som afse den hemmansdel, hvarom fråga är.

Blir det på detta sätt ej någon skrifvelse af, hvad blir då följden? Jo, att man står kvar vid det gamla. Och den, som blir lidande derpå, blir i regel den svenska allmänheten, ty den slipper ej ifrån att betala och får dertill i de flesta fall betala *mer*, än hvad som skulle bli förhållandet, om utskottets förslag antoges.

Att slutligen, såsom äfven här föreslagits, i skrifvelsen intaga en begäran om att, ifall Kongl. Maj:t låter utarbета ett förslag i frågan, Riksdagen må öfver detsamma höras, står under alla omständigheter ej i någon full konsekvens med det beslut, som Riksdagen nyligen fattat angående andra punkten af utskottets förra betänkande. Der gälde det ju äfven en ändring i förordningen om expeditionslösen. I detta fall har Riksdagen redan beslutat att skriva till Kongl. Maj:t och hos Kongl. Maj:t anhålla, att han, och han ensam, ville fastställa en *skälig* lösen för gravationsbevis å jernväg. Och att då på samma gång komma med en annan skrifvelse, deri man söker i viss mån *begränsa* Kongl. Maj:ts rätt öfver förordningen, synes åtminstone mig ej vara fullt konsekvent.

Det synes således vara angeläget, att något göres, och då det enda sättet att komma till något resultat torde vara att få en skrifvelse till stånd i enlighet med utskottets förra förslag, hemställer jag fortfarande om bifall till det samma.

Herr Hedin: Det är måhända önskligt, att en skrifvelse i ämnet varder af denna Riksdag beslutet och till Kongl. Maj:t afläten. Men detta mål kan vinnas äfven på ett annat sätt än det, att Andra Kam-maren nu biträder det beslut, som af Första Kam-maren fattats; det

Angående
lösen för vissa
slag af gravationsbevis.
(Forts.)

kan nämligen äfven vinnas på det sättet, att Första Kammaren, med frångående till större eller mindre del af sitt redan fattade beslut, instämmer i det beslut, som Andra Kammaren kan komma att fatta, möjligen i öfverensstämmelse med herr Danielsons förslag. Jag antager, att en sammanjemkning mellan det förslaget och Första Kammarens beslut, med bibehållande af hufvudsaken i herr Danielsons förslag, men möjligen med någon sådan formel ändring, som kan betrygga lättare framgång i Första Kammaren, icke är omöjlig.

Det kan visserligeu vara sant, såsom lagutskottets ärade vice ordförande nyss sade, att ett yrkande, att ärendet, innan Kongl. Maj:t fattar beslut deri, framlägges för Riksdagen för inhemtande af dess yttrande, kommer i en slags formell motsägelse mot det redan fattade beslutet om lösen för gravationsbevis å jernväg; ja, det är icke omöjligt, men måhända skulle äfven denna formella motsägelse kunna undanröjas vid en blifvande sammanjemkning. För mig framstår det såsom det allra viktigaste, att man så mycket som möjligt, och när helst tillfälle dertill erbjuder sig, söker att göra klart för Kongl. Maj:t, att han icke längre bör tilltro sig magt att utöfva den beskattningsrätt — till icke ringa grad innebär Kongl. Maj:ts rätt härvidlag en *beskattningsrätt* — som Kongl. Maj:t utöfvar genom förordningen om expeditionslösen af år 1833. Denna är en förordning, som blifvit i så många sina delar så mycket och så rättmätigt öfverklagad, att det torde kunna få anses gifvet, att i fråga om den, liksom i fråga om så många andra författningar, någon *verklig* rättelse icke står att vinna, förrän Riksdagen kommit att med Kongl. Maj:t taga del i lagstiftningen om expeditionslösen.

För att nu åtminstone få se, om icke ett försök till sammanjemkning kan göras, der den grundsatsen kunde bli åtminstone i motiveringen till skrivelsen till Kongl. Maj:t uttalad, skall jag anhålla, att kammaren måtte biträda det af herr Danielson framställda förslaget.

Herr Danielson: Blott några ord! Jag kan ej riktigt förstå, hvarför lagutskottets vice ordförande är så synnerligen angelägen, att kammaren skall fatta beslut i den rigtning, som utskottet föreslagit. Han påstod, att med en sådan motivering, som utskottet föreslagit, skulle saken vara klar. Men hvad fins väl i denna motivering? Icke ett ord, hvori utskottet uttalar en egen mening i frågan, och icke en enda siffra, utan utskottet nöjer sig med att på tre eller fyra rader säga några allmänna ord och i öfrigt relatera, hvad justitieombudsmannen sagt. Men det tycker jag verkligen är att hänvisa till *ingenting*.

Jag kan icke heller tro, att lagutskottets vice ordförande har större förtroende för regeringen än jag och mina meningsfränder. Vi vilja blott, att Kongl. Maj:t skall taga frågan i öfvervägande, och att Kongl. Maj:t, om det befinnes, att saken är så klar, att domaren, för utfärdande af ett dylikt bevis, ej behöfver mer än se efter i fastighetens upplägg i fastighetsboken, då tager under ompröfning, om det ej vore rätt och lämpligt, att man i så fall sluppe att betala särskild lösen för dessa bevis. Men skulle saken ej vara så klar, utan det skulle förhålla sig så, som vissa jurister säga, att upplägget i fastighets-

boken ej har vitsord, utan att det är nödvändigt att gå tillbaka till de äldre in-teckningsprotokollen, så är vår önskan den, att Kongl. Maj:t tager under öfvervägande, huruvida lösen då må anses lämplig och rättvis. Vi ha vidare blott begärt, att om det af Kongl. Maj:t pröfvades rättvist, att lämplig lösen erlägges, Kongl. Maj:t ville medgifva Riksdagen rätt att uttala sig rörande *beloppet*. Det är alltsammans. För öfrigt ha vi, som sagdt, lika stort förtroende till Kongl. Maj:t som lagutskottets vice ordförande.

*Angående
lösen för vissa
slag af gravationsbevis.
(Forts.)*

Denne talade äfven om vårt beslut i afseende på lösen för gravationsbevis å jernväg. Men detta gälde ju något *nytt*, der det ej var fråga om någon ändring i förhållanden, som redan bestå. Här åter är det *ej* fråga om något *nytt*, utan blott om ett tillägg, som man vill göra till denna expeditionstaxa, hvari man beskattar allmänheten utöfver den dryga beskattning, som redan finnes. Derför är det skäl att här vara försigtig. Jag är visserligen lika angelägen som utskottets vice ordförande om att få denna sak afhjelpat, och anser därför, i likhet med justitieombudsmannen, att det är ett önskningsmål, att man får tydligare bestämmelser i detta fall, men man får dervidlag äfven se till, att de nya bestämmelserna bli så litet betungande som möjligt för allmänheten.

Jag vill tillägga, att, om kammaren skulle fatta ett sådant beslut, hvarom jag vågat framställa yrkande, skulle lagutskottet ha fullkomligt fria händer att komma med förslag till sammanjemkning.

Och, om en sådan kommer till stånd, vill jag be lagutskottet, att det då ville komma fram med några *siffror*, så att man finge se, hvad lagutskottet anser såsom "skäligen lösen", och att utskottet äfven då ej nöjer sig med att uttrycka några ord på tre eller fyra rader, som ingenting säga. Ty man vet ej någonting i denna fråga: den ene talar om en "skäligen lösen" af 1 krona 50 öre eller 3 kronor, den andre åter anser, att samma lösen bör vara 50 eller 75 öre.

Af hvad jag nu anført torde framgå, att försigtigheten bjuder, att denna kammare äfven i denna fråga, låt vara att den ej är så betydande, tager hänsyn till alla de följder, som ett beslut i frågan kan föra med sig, och det är därför som jag hoppas, att kammaren skall finna skäl att bifalla det af mig framställda yrkandet.

Herr Svanberg: Trots hvad den förre talaren anförde, skall jag be att i hufvudsak få instämna i hvad lagutskottets vice ordförande nyss sade. Denna fråga hör ju visserligen icke till de allra viktigaste, men, såsom vi hört, råder bland domarena i vårt land olika åsigtter vid tillämpningen af expeditionstaxan i fråga om lösen af de bevis, hvarom här är fråga. Och detta är icke bra. Frågan har ju förut varit före vid flera riksdagar och vid en af dem varit nära sin lösning. Någon sådan lyckades man dock ej åstadkomma. Och just därför att jag tror, att, om herr Danielsons förslag antoges, någon sammanjemkning mellan kamrarnes beslut ej komme att ske, och frågans afgörande derigenom skulle komma att fördröjas, är det, som jag röstar för lagutskottets förslag i denna punkt.

Här har talats om *förtroende* mellan regering och Riksdag. Jag

*Angående
lösen för vissa
slag af grava-
tionsbevis.
(Forts.)*

tycker ock, att i en så jemförelsevis obetydlig fråga, som denna är och som hör inom ett område, der åtminstone, enligt mitt förmenande, regeringen ensam har beslutanderätt, man med fullt förtroende bör kunna öfverlemna afgörandet i regeringens händer, viss om, att icke genom dess beslut någon betungande lösen för dessa bevis skall komma att åläggas den svenska allmänheten.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till lagutskottets första betänkande i denna fråga.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats afslutad, gaf herr talmannen, i öfverensstämmelse med de olika yrkandena, propositioner *dels* på bifall till utskottets ofvan omförmälda, i dess utlåtande n:o 8 gjorda hemställan, och *dels* på bifall till det af herr Danielson under öfverläggningen framställda förslag till beslut. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i första stycket af dess utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit det af herr A. P. Danielson under öfverläggningen framställda förslag.

Efter röstsedlarnes uppräknande befans, att 72 ledamöter röstat ja, men 114 nej; hvadan kammaren beslutat enligt nej-propositionens innehåll.

§ 8.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *A. V. Ljungman*, hvilken nu aflemnade en motion i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till fiske m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 222, begärdes på bordet och bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,41 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.